

Mila Hyvärinen ja Venla Moilanen

**YLÄKOULUIKÄISEN SEKSUAALISUUDEN KEHITTYMINEN JA SIIHEN YHTEY-
DESSÄ OLEVAT TEKIJÄT**

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

YLÄKOULUIKÄISEN SEKSUAALISUUDEN KEHITTYMINEN JA SIIHEN YHTEY- DESSÄ OLEVAT TEKIJÄT

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Mila Hyvärinen ja Venla Moilanen
Opinnäytetyö
Kevät 2020
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Kättilötyön suuntautumisvaihtoehto
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, kättilötyön suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijät: Mila Hyvärinen ja Venla Moilanen

Opinnäytetyön nimi: Yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittyminen ja siihen yhteydessä olevat tekijät

Työn ohjaaja: yliopettaja, TtT Kaisa Koivisto & lehtori, TtM Satu Rainto

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2020

Sivumäärä: 48 + 12

Opinnäytetyömme aloitettiin osana isompaa opinnäytetyöprojektia Kempeleen Kirkonkylän koulun kanssa. Projektissa tavoitteena oli lisätä kahdeksaluokkaisten tietoisuutta seksuaalisuudesta ja sen kehityksestä. Työmme tarkoituksena oli kuvailla yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymistä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä, sekä tarkastella sosiaalisen median ja pornon yhteyttä seksuaalisuuden kehittymiseen. Tavoitteemme myötäili projektin tavoitetta, eli lisätä nuorten, heidän vanhempien ja koulu henkilökunnan tietoisuutta yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymisestä. Työ toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, ja aineistona käytimme eri tietokannoista löydettyjä suomen- ja englanninkielisiä materiaaleja.

Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä ja se käsittää muun muassa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolisuhteet. Seksuaalisuus kuuluu kaikkiin elämänvaiheisiin ja on iso voimavara. Seksuaalisuus kehittyy vaiheittain jokaisen omaan yksilölliseen tahtiin. Seksuaalisuuden kehittymiseen on yhteydessä useat lukuiset tekijät, esimerkiksi kulttuuriset, sosioekonomiset ja kokemukselliset tekijät. Sosiaalisen median ja internetin käytön yleistymisen myötä nuoret kohtaavat erilaisissa sovelluksissa ja sivustoilla paljon kiusaamista ja seksuaalista häirintää. Lisäksi he pääsevät helposti käsiksi materiaaliin, joka ei monesti ole kehitystason mukaista.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksista kävi ilmi, että yläkouluikäisen seksuaalisuus kehittyy yksilöllisesti, normien mukaan ja osa-alueittain. Seksuaalisuuden kehittymiseen puolestaan vaikuttavat yksilölliset kokemukset, sosiaaliset tekijät ja normatiivisen kehityksen riskitekijät. Lisäksi käsitelimme yhteistyökoulun pyynnöstä median ja pornon mahdollisia vaikutuksia yläkoululaisen seksuaalisuuteen.

Murrosiässä kehitysvaiheeseen kuuluu minäkäsityksen ja seksuaali-identiteetin muodostus. Seksuaalisuuteen ja sen kehittymiseen vaikuttavat merkittävästi lähipiirin hyväksyntä ja siinä vallitsevat normit. Nuoret hakevat samaistumispintaa läheisistä, mutta myös mediasta, esimerkiksi pornosta. Keskusteltaessa seksistä ja seksuaalisuudesta olisi tärkeää, ettei nuorelle luoda häpeällistä olotilaa ja annetaan nuorelle mahdollisuus tulla milloin vain juttelemaan avoimesti aikuisen kanssa.

Aineistoja etsiessämme totesimme tarvetta olevan sosiaalisen median vaikutuksia käsitteleville tutkimuksille. Myös nuorten seksuaalisuuteen ja seksuaalikäyttäytymiseen liittyviä suomalaisia tutkimuksia oli hyvin vähän. Seksuaalikasvatukseen ja -valistukseen panostaminen tukisi nuoren seksuaalista kehitystä ja kokonaisvaltaisen identiteetin luomista.

Asiasanat: seksuaalisuus, nuori, seksuaalisuuden kehittyminen, sosiaalinen media, porno

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Midwifery

---

Authors: Mila Hyvärinen and Venla Moilanen

Title of thesis: Sexual Development of Upper Comprehensive School Students

Supervisors: Principal Lecturer, PhD, Kaisa Koivisto and Lecturer, M.Sc., Satu Rainto

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2020   Number of pages: 48 + 12

Our thesis started as a part of a bigger project for Kempeles Kirkonkylä upper comprehensive school. The goal of the project was to increase the school eighth graders awareness of sexuality and its development. Meaning of our thesis was to describe the sexual development of upper comprehensive school students and its development. Also, we wanted to observe social medias and pornographys connection to the development of sexuality. Our thesis`s goals are adapted to the project`s goals, which were to increase the school eighth graders, their parents and the school personnel's awareness of sexuality and its development. Thesis was made as s descriptive literature review. The material we used was searched from different database's in Finnish and in English.

Sexuality is a part of being a human being and it includes among other things gender, gender identity and sexual relations. Sexuality belong to every stage of life and is an important asset. The development of sexuality proceeds gradually to own individualistic pace. Sexuality and its development are affected with multiple variates, for example cultural, socioeconomical and experimental factors. Due to the social media becoming more common, adolescents often are faced with bullying and sexual harassment through different kind of apps and websites. In addition, adolescents have easier accesses to material that is often unsuitable for their stage in development.

The results of our literature review show that adolescent's sexuality develops individually, by standards and one section at the time. Individual experiences, social factors and risk factors of normative development affects the development of sexuality. By the request of the collaborative school, we also included medias and pornography's possible affects to adolescent's sexuality.

The development of self-image and sexual identify are part of a developmental phase in puberty. Closest relations and its dominant norms influences significantly to sexuality and its development. Adolescents are looking for something to identify with in their social contexts but also in media and porn. When having a conversation about sex and sexuality it is important that you wouldn't create shameful environment and you give a chance to the adolescent to come any time and have an open conversation with a grown-up.

While searching for material we noticed that there is a huge need for research about social medias influences. Also there is quite few research on finnish adolescents sexuality and sexual behavior. Investing to sex education would support the development of sexuality and comprehensive identify of adolescents.

Keywords: sexuality, adolescent, development of sexuality, social media, pornography

SISÄLLYS

<u>1</u>	<u>JOHDANTO</u>	7
<u>2</u>	<u>SEKSUAALISUUS</u>	10
	<u>2.1</u> <u>Seksuaalisuuden kolme kerrosta</u>	10
	<u>2.2</u> <u>Nuoren seksuaalisuuden kehitys</u>	11
	<u>2.3</u> <u>Seksuaalisuuteen yhteydessä olevat tekijät</u>	13
	<u>2.4</u> <u>Seksuaalisuuden portaat ja psykooseksuaalinen kehitys Freudin mukaan</u>	13
	<u>2.5</u> <u>Sosiaalinen media ja seksuaalisuus</u>	17
<u>3</u>	<u>TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET</u>	19
	<u>3.1</u> <u>Tutkimuksen tarkoitus ja hyödyt</u>	19
	<u>3.2</u> <u>Tutkimuskysymykset</u>	19
<u>4</u>	<u>KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN</u>	20
	<u>4.1</u> <u>Kirjallisuuskatsaus</u>	20
	<u>4.2</u> <u>Aineiston hankinta</u>	20
	<u>4.3</u> <u>Aineiston analysointi</u>	23
	<u>4.4</u> <u>Opinnäytetyön aikataulu</u>	26
<u>5</u>	<u>KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET</u>	27
	<u>5.1</u> <u>Yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittyminen</u>	27
	<u>5.1.1</u> <u>Yksilöllinen kehitys</u>	27
	<u>5.1.2</u> <u>Normit</u>	28
	<u>5.1.3</u> <u>Kehityksen osa-alueet</u>	28
	<u>5.2</u> <u>Yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehitykseen yhteydessä olevat tekijät</u>	29
	<u>5.2.1</u> <u>Sosiaaliset tekijät</u>	30
	<u>5.2.2</u> <u>Yksilölliset kokemukset</u>	31
	<u>5.2.3</u> <u>Median vaikutukset seksuaalisuuden kehittymiseen</u>	32
	<u>5.2.4</u> <u>Pornon vaikutukset seksuaalisuuden kehittymiseen</u>	34
	<u>5.2.5</u> <u>Normatiivisen kehityksen riskitekijät</u>	34
<u>6</u>	<u>TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET</u>	36
	<u>POHDINTA</u>	39
	<u>6.1</u> <u>Tulosten tarkastelu</u>	39
	<u>6.2</u> <u>Luotettavuus ja eettisyys</u>	40
	<u>6.3</u> <u>Jatkokehitysideat</u>	42

6.4 Oma oppimisprosessi	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvailla yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymistä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä sekä tarkastella sosiaalisen median ja pornon yhteyttä seksuaalisuuden kehittymiseen. Tavoitteenamme oli lisätä nuorten, heidän vanhempiansa ja koulun henkilökunnan tietoisuutta yläkouluikäisten seksuaalisuuden kehittymisestä. Opinnäytetyömme keskittyi yläkouluikäisen, eli noin 12-15-vuotiaan seksuaalisuuden kehittymiseen. Rajasimme työmme aiheen yläasteikäisiin, sillä seksuaalisuuden kehittyminen ja ilmeneminen vaihtelee yksilöllisesti. Nuoren kehitys tapahtuu murrosiässä hyvin nopeasti, jolloin psyykinen ja fyysinen kehitys eivät pysy samassa vauhdissa (MLL 2018, viitattu 28.11.2018). Kehittyminen voi tapahtua ikätovereiden kanssa hyvinkin eri tahdissa. Sopeutumisvaikeudet kehittyneeseen kehoon voivat vaikuttaa seksuaalisuuden kehittymiseen ja ilmenemiseen. (MLL 2018, viitattu 27.11.2018.) Sosiaalinen paine voi vaikuttaa intiimien suhteiden aloittamiseen ja myös kotona annetulla mallilla on vaikutuksia nuoren seksuaaliseen kehitykseen.

Opinnäytetyömme tarkasteli muun muassa sosiaalisen median ja pornon yhteyttä seksuaalisuuden kehittymiseen. Aihe on tärkeä, sillä pojille suunnatun kyselytutkimuksen mukaan nuorten poikien mielestä porno on melko huono seksiin liittyvä tietolähde (Väestöliitto 2012, 76). Silti kuitenkin 22,8% katsoo sitä saadakseen tietoa seksistä, 48,7% nähdäkseen miltä alastomat naiset näyttävät ja 37,31% nähdäkseen millaisia yhdyntät ovat. (Väestöliitto 2012, 77). Myös koulujen seksuaaliopetus on koettu puutteelliseksi, noin 45% vastaajista on saanut seksuaaliopetusta sopivasti, mutta 44% on saanut sitä vähän tai aivan liian vähän. (Väestöliitto 2012, 81). Toisen tutkimuksen mukaan nuoret kertoivat saavansa paljon seksuaalisuuteen liittyvää tietoa mediasta, ja nimesivät internetin myös haittaavaksi ja vaurioittavaksi materiaaliksi (Kolari 2007, 2).

Kuvailemalla ja kartoittamalla tietoa seksuaalisuuden kehittymisestä ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä, voimme lisätä opettajien tietoisuutta, joka osaltaan parantaa oppilaidenkin tietoisuutta ja saamaa seksuaalikasvatusta.

Opinnäytetyömme toteutettiin osana isoa projektia, joka toteutui tapahtumapäivänä Kempeleen Kirkonkylän koululla. Projekti antoi koulun henkilökunnalle, oppilaille ja oppilaiden huoltajille lisää tietoa kahdeksasluokkalaisten seksuaaliterveydestä. Projektin lähtökohtana oli lisätä tietoisuutta sek-

suaalisuudesta ja sen kasvusta niin nuorten kuin heidän vanhempiensa keskuudessa. Lisäksi projektilla tuettiin nuorten seksuaalista kasvua ja seksuaalikasvatusta. Opinnäytetyössämme kokoomallamme tiedoilla tuotettiin materiaalia koululla tapahtunutta tapahtumapäivää varten.

2 SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus kuuluu luonnollisena osana ihmisyyteen ja se kasvaa ja kehittyy läpi elämän. Jokaisella ihmisellä on oikeus määritellä mitä seksuaalisuus hänelle itselleen tarkoittaa ja miten se ilmenee omassa elämässään. Maailman terveysjärjestö WHO (2010) määrittelee seksuaalisuuden seuraavasti: ”Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä kaikissa elämän vaiheissa, ja se käsittää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, mielihyvän, sukupuolisuhteet ja lisääntymisen. Seksuaalisia kokemuksia ja seksuaalisuuden ilmenemismuotoja ovat ajatukset, fantasiat, halut, uskomukset, asenteet, käyttäytyminen, seksuaalisuuden harjoittaminen, roolit ja suhteet. Vaikka seksuaalisuus voi pitää sisällään kaikki nämä ulottuvuudet, ihminen ei aina koe tai ilmennä niitä kaikkia. Biologiset, psykologiset sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, eettiset, lailliset, historialliset, uskonnolliset ja hengelliset tekijät vaikuttavat vuorovaikutuksessa seksuaalisuuteen.”

2.1 Seksuaalisuuden kolme kerrosta

Seksuaalisuuden kehittyminen on prosessi, joka kestää lapsuudesta aikuisuuteen asti. Se voi edetä tasaista tahtia tai pyrähdyksittäin ja tuoda mukanaan hämmennystäkin. Raisa Cacciatore ja Erja Korteniemi-Poikela kuvaavat seksuaalista kehitystä kolmen eri kerroksen portaitaisena tapahtumasarjana, joita ovat järjen (kognition), tunteen (emootion) ja biologian (fyysisen) kerrokset. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 17.)

Korteniemi-Poikelan ja Cacciatoren mukaan järjen kerroksella tapahtuu tietoista prosessointia, johon kuuluvat asenteiden muokkautuminen, asioiden tietämiseen pohjautuva käsittely, uskomukset, harkinta-, riskienarviointi- ja päätöksentekokyky sekä kokemukset ja oppiminen. Lapsi suhtautuu seksuaalisuuteen uteliaasti, leikin kautta. Varhaisnuoruudessa hormonitoiminnan kypsymisen myötä seksuaalisuus voidaan kokea hämmäntävänä ja herkkänä asiana, johon kuuluu paljon itsetutkiskelua ja kriittisyyttä itseä kohtaan. Varhaisaikuisuudessa halun ja uskalluksen lisääntymisen myötä rohkaistutaan etenemään myös todellisiin tekoihin. (2010, 17.)

Tunteen kerroksella koetaan ihastumisen ja rakastumisen tunteita. Rakkauden kohde saattaa vaihdella, toisinaan ihailun kohteena on myös aikuinen. Rakastamiseen kuuluu usein pilvilinnojen rakentelu ja niiden romahtaminen antaa hyvän mahdollisuuden harjoitella pettymysten sietämistä. Omien tunnekuohujen läpikäyminen vahvistaa lasta ja lisää hänen itsearvostustansa ja itseymmärrystä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 18.)

Biologian kerroksella muutetaan lapsesta murrosiän muutosten kautta sukukypsäksi aikuiseksi. Prosessin aikana ihminen tutustuu kehossaan tapahtuviin tuntemuksiin, jotka ohjaavat kohti parinvalintaa ja lisääntymistä. Lapsi tarvitsee tietoa ja tukea oman kehonsa ja kehityksensä hyväksymiseen. Jokainen kerros on tärkeä ja yksilöllinen. Voidakseen kasvaa täysipainoiseksi ihmiseksi kaikkien kerrosten kanssa tulee pärjätä. Seksuaalikasvatukseen ei voi kuulua pelkästään biologian kerros, vaan tulee ymmärtää, että ihmisyyteen ja sivistykseen kuuluu myös kyky oivaltaa ja opettaa järkeä hallitsemaan tunteiden ja biologian kuohunnat. Tällöin oma seksuaalisuus on nuoren hallinnassa kaikilla kerroksilla ja hän oppii ymmärtämään myös vastuun. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore, 2010, 18.)

2.2 Nuoren seksuaalisuuden kehitys

Murrosiässä tapahtuvan hormonitoiminnan muuttumisen ja kypsymisen myötä yläkouluikäinen nuori alkaa arvioida seksuaalisuutta uudelta kannalta. Tämä herättää nuoressa hämmennystä. Hän alkaa ymmärtämään yksityisyyden merkityksen, kokee tarvetta peitellä vartaloaan ja kiinnittää enemmän huomioita ulkonäköönsä. Nuori saattaa myös haluta salata tunteensa. Hän ei välttämättä kehtaa kysyä seksuaalisuuteen liittyviä asioita vanhemmiltaan. Tässä vaiheessa nuori on arka eikä koe olevansa vielä valmis seksuaalisiin tekoihin seksuaalisissa suhteissaan. Tämä hämmennyksen ja arkuuden vaihe on tärkeä, sillä se ehkäisee nuoren riskikäyttäytymistä. Kaiken hämmennyksen keskellä on tärkeää, että nuori saa kokea olevansa hyvä juuri sellaisena kuin on, keskeneräisenä ja epäröivänäkin. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 150-151.)

Itsetutkiskelun ja asioiden pohdiskelun jälkeen yläkouluikäisen nuoren mieli alkaa rohkaistua. Hän kokee vahvistuvaa tasapainoa oman mielen ja kehon muutosten keskellä. Tässä vaiheessa alkaa olla valmiuksia ja rohkeutta tavoitella jaettuina seksuaalisuuden kokemuksia. Järjen kehityksen

myötä nuori kykenee ottamaan vastuuta ja tekemään elämässään viisaita, oikeaan tietoon perustuvia valintoja. (Korteniemi- Poikela & Cacciatore 2010, 151.)

Kehon muuttumisen myötä myös käyttäytyminen voi muuttua. Nuorella saattaa esiintyä fyysisten muutosten, kuten pituuskasvun kiihtymisen ja häpykarvoituksen ilmestymisen lisäksi myös erilaisia käytösoireita, kuten uppiniskaisuutta, uhoilua ja rivoa kielenkäyttöä. Hänen käytöksensä saattaa myös taantua. Usein myös kavereiden kesken voidaan alkaa keskustelemaan seksuaalisuudesta monella eri tavalla. Monesti nuoret puhuvat seksikokemuksista liioitellen ja käyttävät puheessaan rivoja sanoja ja käsitteitä. Keskustelu on harvemmin aitoa tai rehellistä. (MLL, 2018. Viitattu 27.11.2018.)

Varhaisnuoruudessa oman kehon muutokset voivat hämmentää sekä nuorta itseään, että hänen vanhempiaan. Nuori kiinnostuu seksiin liittyvistä asioista ja erilaiset seksiin liittyvät sanat kuuluvat arkipäiväiseen puheeseen. Seksiin liittyvät sanat eivät kuitenkaan ole yhteydessä tekoihin. Seksuaalisuuteen liittyvät asiat saattavat vielä olla epäselviä, eikä nuori vielä osaa yhdistää hellyyttä ja rakkautta osaksi seksuaalisuutta. Nuori saattaa nähdä seksuaalissävytteisiä unia ja käydä läpi mielessään erilaisia seksifantasioita. Hän kokee seksuaalisten jännitteiden lisääntymistä, joka saattaa aiheuttaa levottomuutta ja ärtyisyyttä. Toisilla taas seksuaaliset jännitteet heijastuvat tunnetasolla ja romanttisen rakkauden kaipuuna. (MLL. 2018. Viitattu 27.11.2018.)

Seksuaaliseen kehitykseen kuuluu olennaisena osana myös nuoren tutustuminen omaan kehoonsa itsetyydytyksen eli masturbaation avulla. Se on hyvä ja turvallinen keino purkaa seksuaalisia tarpeita ja oppia tuntemaan muuttunutta vartaloaan. Nuori saattaa harrastaa itsetyydytystä useamman kerran päivässä. Jotkut yläkouluikäiset saattavat osallistua myös kokeiluihin, joissa masturboidaan yhdessä. Nuorilla voi olla heteroseksuaalisten fantasioiden lisäksi myös homoseksuaalisia fantasioita ja kokeiluja. Niistä heräävät tunteet ja mahdolliset kokeilut saattavat olla nuorelle hämmäntäviä ja pelottaviaakin. Erilaiset kokeilut ja fantasiat kuitenkin kuuluvat nuoruuteen ja oman seksuaalisuuden kehittymiseen. (MLL. 2018. Viitattu 27.11.2018.)

2.3 Seksuaalisuuteen yhteydessä olevat tekijät

Seksuaalisuus voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja henkiseen ulottuvuuteen. Siihen vaikuttaa kulttuuriset, uskonnolliset, historialliset, elinpaikkaan, omaan kokemus- ja tunnemaailmaan, emootioihin liittyvät tekijät sekä kokemusten, oppimisen ja hyväksi havaittujen käytänteiden kautta omaksuttu tieto. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010b, 6.)

Ihmisen fyysinen ulottuvuus sisältää kaikki fyysiseen olemukseen kuuluvat tekijät, kuten ulkonäön, biologian, neurobiologian sekä fysiologiset ja kemialliset toiminnot. Perintötekijöillä on vaikutusta ihmisen fyysisessä ulottuvuudessa, samoin ympäristöllä. Ihmisen psyykkissosiaaliseen ulottuvuuteen kuuluu tunteet, temperamentti, luonne, luontaiset kyvyt ja vahvuudet, havainnointi, kognitiot, muisti, sosiaalistuminen sekä opittu käyttäytyminen ja toiminta. Tiedollisella ja emotionaalisella ulottuvuudella mahdollistetaan omien ja omannäköisten päätösten teko. Aito rakkaus, luovuus ja kyky nähdä erilaisia asioita kuuluvat tähän ulottuvuuteen. Se antaa mahdollisuuden etsiä ja löytää omia arvoja sekä intuitiivisesti, että tietoisien ja tiedostamattoman ajattelun avulla. Tiedollisen ja emotionaalisen ulottuvuuden avulla voidaan pohtia tekojen ja valintojen seurauksia tulevaisuudessa. (Bildjuschkin ym. 2010a, 7.)

Myöskin WHO:n (2010) ehdottaman laajemman seksuaalisuuden määritelmän mukaan seksuaalisuuteen vaikuttavat useat tekijät vuorovaikutuksessa keskenään. Tekijät ovat biologiset, psykologiset, taloudelliset, poliittiset, sosiaaliset, eettiset, lailliset, uskonnolliset ja historialliset tekijät. Seksuaalisuuteen yhteydessä olevia tekijöitä on siis useita ja yhdessä ne muodostavat kunkin ihmisen yksilöllisen seksuaalisuuden. Seksuaalisuus on monien tekijöiden summa.

2.4 Seksuaalisuuden portaat ja psykoseksuaalinen kehitys Freudin mukaan

Raisa Cacciatoren ja Erja Korteniemi-Poikelan teoria seksuaalisuuden kehittymisestä seksuaalisuuden portaiden avulla kuvastaa hyvin seksuaalisuuden kasvun eri vaiheita omaan yksilölliseen tahtiin. Tuntemalla lasten ja nuorten kehityksen eri vaiheita osaamme tukea heitä paremmin ja sopivalla tavalla, sekä auttaa heitä itseäänkin ymmärtämään mitä ovat kokemassa ja käymässä läpi. Portaat eivät ole ikään sidottuja, vaikka Cacciatore ja Korteniemi-Poikela esittävätkin teorian yhteydessä yleisimmät portaiden läpikäynti-iat. Seksuaalisuuden kehittymiseen vaikuttaa monet asiat

ja toisella portaalla saatetaan viipyä kauemmin kuin toisella, tai erilaiset elämään vaikuttavat kokemukset voivat viivästyttää kehitystä tai jopa pysäyttää sen pitkäksiin aikaa. Myös jokaisen persoonallisuus ja temperamentti vaikuttavat etenemismuotoihin. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 9-10, 18-19.) Myös Sigmund Freudin (1856-1939) psykoseksuaalisuuden kehityksen teoriassa on samoihin ikäluokkiin sijoitettavia samankaltaisia kehitysvaiheita.

Portaat alkavat Vanhempien ihailu –portaalla, jossa leikki-ikäinen lapsi, noin 2-6-vuotias, alkaa kiinnostua esimerkiksi siitä, mistä vauvat tulevat ja kiinnittävät huomiota poikien ja tyttöjen välisiin eroihin (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 19). Hän voi leikkiä vastakkaista sukupuolta ja kysellä vanhemmilta kysymyksiä esimerkiksi parisuhteista. Tällöin lapsi myös rakastuu johonkin lähipiirinsä tuttuun aikuiseen, yleensä äitiin tai isään. Lapsi myös usein haaveilee ja miettii omaa tulevaa perhettään ja puolisoaan. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 25-27.)

Freudin psykoseksuaalisen kehityksen teoriassa 3-4-vuotiaana läpikäydään fallista vaihetta. Fallisessa vaiheessa lapsi kiinnostuu omista sukupuolielimistään. Kiinnostus voi näkyä esimerkiksi masturbaationa, jossa seksuaaliset mielikuvat liittyvät vanhempiin. Oidipaalisessa vaiheessa noin 3-6 vuoden iässä lasta kiinnostaa sukupuolten väliset erot ja hän rakastuu vastakkaista sukupuolta olevaan vanhempansa ja on tyypillisesti mustasukkainen samaa sukupuolta olevaa vanhempansa kohtaan. (TAMK, viitattu 3.9.2019.) Freudin fallisessa ja oidipaalisessa vaiheessa yhdistyy ensimmäisten seksuaalisuuden portaiden ihailu vanhempiin sekä kiinnostus sukupuolten välisiin eroihin ja sukupuolielimiin.

Seuraavalla Idoli ihastuttaa –portaalla lapsi on oppinut, ettei voi muodostaa suhdetta vanhempansa, joten hän etsii rakkaudelleen toista kohdetta lähipiirin ulkopuolelta. Jos lapsen tunteita on vahvistettu kotona, hän pystyy unelmoimaan uusista suhteista. Ihastuminen johonkuhun yleisesti hyväksytyyn henkilöön, kuten opettajaan tai laulajaan, lisää lapsen samastumista ikätovereihinsä. Usein kavereilla saattaa olla yhteisiä ihastuksia. Hän alkaa muodostamaan ensimmäisiä fantasioitaan oikeasta parisuhteesta leikin ja unelmoinnin turvin. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 35-47.)

Tuttu mutta salattu –portaalla lapsi ihastuu johonkin lähipiirin tuttuun henkilöön, yleensä ikätoveriinsä. Unelmointi rakkaudesta vaihtuu todellisuuteen ja mietitään jo oikeaa parisuhdetta. Kuitenkin

lapsi vielä keskittyy täysin tunteisiin eikä mieti niiden ilmaisua, vaan päinvastoin, ei halua, että kukaan saa tietää ihastuksesta. Vaihe voi tapahtua 8-vuotiaasta 18-vuotiaaksi asti, kuitenkin yleensä 8-13-vuotiaana. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 52-61.)

Noin 9-14-vuotias uskaltaa vihdoin kertoa kaverilleen ihastumisestaan Tuttu ja kavereille kerrottu –portaalla. Samalla hän harjoittelee ystävyyden pelisääntöjä ja sosiaalisia malleja, siitä miten ja mistä tunteista sopii puhua kavereille. Lapsi myös hakee kavereiltaan hyväksyntää tunteilleen. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 62-71.)

Freudin latenssvaiheessa 6-10-vuotiaana sukupuolivietti vähenee merkittävästi. Tällöin myös irtaudutaan vanhemmista ja muodostetaan saman sukupuolisiin ikätovereihin yhteyksiä ja rakennetaan ystävyysuhteita. (TAMK, viitattu 3.9.2019.) Seksuaalinen kiinnostus palaa vasta murrosiässä, genitaalivaiheessa (IEP, viitattu 3.9.2019). Latenssvaihe tukee seksuaalisuuden portaita, sillä samassa ikävaiheessa seksuaalisuuden portaissa otetaan etäisyyttä vanhempiin ja tukeudutaan enemmän ystäviin. Seksuaalisuuden portaissa 2-4 ystävyysuhteet pikkuhiljaa muuttuvat vakavimmiksi ja uskalletaan kertoa enemmän salaisuuksia toisilleen.

Viidennellä eli Tykkään sinusta –portaalla, tunteista vihdoin kerrotaan ihastuksen kohteelle esimerkiksi tekstiviestillä tai kaverin välittämällä lappusella. Lapsi on vihdoin valmis kestämään sen, että ihastus tietää tunteista ja kokemaan mahdollisen torjunnan. Tämä vaihe tapahtuu yleensä murrosiän kanssa samaan aikaan, eli noin 10-15-vuotiaana. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 79-89.)

Käsi kädessä -portaalla seurustellaan ensimmäistä kertaa ihastuksen kanssa noin 12-16-vuotiaana. Yleensä pidetään toisia vain käsistä kiinni, aina ei edes vielä uskalleta koskea muuten ollenkaan. Monesti seurustelu tapahtuu tekstiviestien välityksellä, eikä nähdä kasvojen. Tässä vaiheessa seurustelukumppanit saattavat olla kehityksen eri portailla menossa, joten näkemykset seurustelusta voivat erota paljonkin. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 93-103.)

Suudellen-portaalla 14-18 vuoden iässä nuori alkaa jo tuntemaan ihastumisen tunteiden lisäksi seksuaalista kiihottumista ja läheisyys tuntuu turvalliselta. Suuteleminen painottuu yleensä vain kasvojen alueelle, vielä ei haluta riisua vaatteita. Intiimit suudelmat ovat suuri harppaus edelliseltä portaalta. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 107-118.)

Kahdeksannella Mikä tuntuu hyvältä? -portaalla tutustutaan toisen kehoon "hyväilyseksin" avulla, eli kokeillaan mikä tuntuu hyvältä ja mikä kiihottaa itseä ja kumppania. Tällä portaalla ei vielä harasteta yhdyntää, vaan ilmapiiri on turvallinen kokeilulle, jonka voi lopettaa heti kun siltä tuntuu. Kehittynyt itsemääräämisoikeus ja omien rajojen tunteminen mahdollistaa turvalliset kokeilut kumppanin kanssa. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 21, 122-134.)

Murrosiän muutosten alkaessa Freudin mukaan alkaa genitaalinen vaihe, joka kestää aikuisuuteen asti. Genitaalisessa vaiheessa keskeistä on seksuaaliset kokeilut, joka keskittyy heteroseksuaaliseen mielihyvään kumppanin kanssa, kun taas masturbointi jää vähemmälle. Samalla opetellaan parisuhteen muodostamista. (Simply Psychology, viitattu 3.9.2019) Freudin teoriasta poiketen seksuaalisuuden portaissa itsetyydytys pysyy mukana seksuaalisuuden tutkimisessa muiden kokeilujen mukana. Freudin teoriassa korostetaan myös paljon heteronormatiivisia suhteita ja teoria onkin jo hyvin vanha, mutta selkeästi seksuaalisuuden kehittämisessä on ikävaiheille tyypillisiä kehitysmistehtäviä useamman teorian mukaan.

Viimeisellä portaalla ollaan valmiita yhdyntään Rakastellaan-portaalla. Noin 16-25-vuotiaan pitäisi tässä vaiheessa osata yhdistää yhdyntä muun muassa rakkauden ja läheisyyden tunteisiin, sekä kokea niin psyykkistä kuin fyysistäkin mielihyvää. Nuori myös kykenee huolehtimaan seksuaaliterveydestään esimerkiksi käyttämällä ehkäisyä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 21, 136-139.)

KUVIO 1. Seksuaalisuuden portaat

2.5 Sosiaalinen media ja seksuaalisuus

Sosiaalisella medialla tarkoitetaan internetin uusia palveluita ja sovelluksia, joissa yhdistyy käyttäjien välinen kommunikaatio ja oma sisällöntuotanto. -- käyttäjät eivät ole vain vastaanottajia, vaan voivat myös tehdä asioita. -- Toiminta tuottaa lisää sosiaalisuutta, verkottumista ja yhteisöllisyyttä. (Hintikka, 2008, Viitattu 22.11.2018.) Sosiaalisen median suosio on kasvanut viimeisten vuosien aikana suuresti. Erityisesti nuoret käyttävät erilaisia sosiaalisen median palveluita laajasti. Ebrand Suomi Oy tuotti Oulun kaupungille tutkimuksen kesällä 2016 nuorten ja nuorten aikuisten median käytöstä. Tutkimuksesta selvisi, että yli puolet (61%) 13-17 vuotiaista kyselyyn vastanneista nuorista käytti sosiaalisen median palveluita 3-20 tuntia viikosta. 8% samasta ikäluokasta puolestaan käyttivät sosiaalisen median palveluita yli 51 tuntia viikossa, mikä on tuntimääräisesti todella paljon. (Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. 2016. Viitattu 22.11.2018.) THL:n kouluterveyskyselyssä (Halme, Hedman, Ikonen, Kivimäki, Luopa, Matikka, Oksanen, Rajala, Ruuska, Seppänen. 2017. Viitattu 22.11.2018.) käsiteltiin myös nuorten sosiaalisen median käyttöä, ja nuorilta kyseltiin heidän kokemuksiaan omasta sosiaalisen median käytöstä. 25,4% vastanneista 8- ja 9-luokkalaisista olivat kokeneet usein, että heidän tulisi viettää enemmän aikaa perheen, ystävien tai läksyjien parissa, mutta heidän aikansa kuluu internetissä. 30,4% nuorista kertoivat myös viettävänsä aikaa netissä, vaikka heitä ei oikeastaan huvittaisi.

Sosiaalisen median laajalla käytöllä voi olla myös vaikutusta nuorten seksuaaliseen kehitykseen. Sosiaalinen media muun muassa mahdollistaa kommentoinnin ja kiusaamisen nimettömänä. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn (Halme ym. Viitattu 22.11.2018.) mukaan 12% 8- ja 9-luokkalaisista nuorista oli kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä viimeisen vuoden aikana. Tarkasteltaessa vastauksia sukupuolen mukaan pojista seksuaalista häirintään puhelimesta tai internetissä viimeisen vuoden aikana oli kokenut 6,1% kun taas tytöillä lukema oli puolestaan 17,6%. Internetiä käytetään myös tiedon etsintään. Kuitenkaan kaikki tieto mitä internetistä saadaan, ei ole totta. Nuorten medialukutaito ei ole välttämättä kehittynyt aikuisen tasolle, jolloin väärä tieto voi aiheuttaa paljonkin väärinkäsityksiä.

Internetistä löytyy myös paljon pornografista materiaalia eli sisältöä, joka tähtää seksuaaliseen kiihottamiseen. Usein pornografinen materiaali on kiellettyä alle 18-vuotiailta, mutta internet mahdollistaa sen katselemisen myös nuoremmille. Nuorten voi olla vaikea hahmottaa eroa pornon ja seksin välillä. Toisen mielestä kiinnostavat ja kiihottavat asiat eivät välttämättä olekaan toisen mieleen.

Seksiin tulisikin pornon sijaan tutustua omien tuntemusten kautta, sekä keskustelemalla kumppanin kanssa omista ja toisen haluista sekä toiveista. Pornon katselemisella saattaa olla myös muita haittoja nuorille. Nuoret ovat muun muassa kertoneet, että he ovat tulleet riippuvaisiksi pornon katselemisesta, jolloin se haittaa jopa heidän päivittäistä elämäänsä. Myös pornon sisältö voi järkyttää joitakin, sillä esimerkiksi jotkut videot voivat sisältää väkivaltaistakin materiaalia. (Spišák,S. 2016. Viitattu 6.12.2018.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja hyödyt

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kirjallisuuskatsauksen avulla kuvailla yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymistä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä sekä tarkastella sosiaalisen median mahdollista yhteyttä seksuaalisuuden kehittymiseen. Tavoitteenamme oli lisätä nuorten, heidän vanhempiensa ja koulun henkilökunnan tietoisuutta yläkouluikäisten seksuaalisuuden kehittymisestä. Nuoren kehitys on murrosiässä nopeaa ja voi tapahtua ikätovereiden kanssa hyvinkin eri tahdissa. Rajasimme kirjallisuuskatsauksemme aiheen yläasteikäisten, eli noin 12-15-vuotiaiden, seksuaalisuuden kehittymiseen, jolloin tiedot nuorten kehityksestä ovat ajankohtaista niin heille itselleen, kuin heidän vanhemmilleenkin.

Tutkimuksemme tuloksista hyötyvät sekä nuoret itse, että myös heidän vanhempansa ja koulun henkilökunta. Nuorten tietämys seksuaalisuuden kehittymisestä ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä lisääntyy ja he voivat käyttää saamiaan tietojaan myöhemmässäkin elämässä. Vanhemmat voivat myös saamiensa tietojen perusteella ymmärtää paremmin nuoren seksuaalisuuden kehittymiseen liittyviä vaiheita. Koulun henkilökunta voi hyödyntää saamaansa tietoa tulevaisuudessa nuorten koulutuksessa ja tarjota nuorille entistä laajempaa ja tarkempaa tietoa seksuaalisuuden kehittymisen eri vaiheista ja sen mukanaan tuomista muutoksista.

3.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Miten yläkoululaisten seksuaalisuus kehittyy kirjallisen tiedon perusteella?
2. Mitkä tekijät ovat yhteydessä yläkoululaisten seksuaalisuuden kehittymiseen kirjallisen tiedon perusteella?

4 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kirjallisuuskatsaus

Kuvailevan eli narratiivisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on kuvata ja kartoittaa tietystä aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Katsaus luo yleiskuvan ja tietoperustan aihepiirin aiemmista tutkimuksista. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voisi kuvailla yleiskatsaukseksi, jolla ei ole tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Narratiivinen katsaus voi auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa, mutta ei tarjoa välttämättä analyttisintä tulosta. (Salminen, 2011 Viitattu 17.9.2019.)

Omassa työssämme kuvasimme yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymistä aiempien tutkimusten pohjalta. Kirjallisuuskatsaus voi rajoittua tutkimuksiin, jotka esimerkiksi sisältävät erilaisia tutkimusasetelmia, tutkimusprosesseja tai menettelytapoja. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston valintaa ei kuitenkaan rajaa metodiset säännöt (Salminen, 2011). Salmisen (2011) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset ovat väljempiä, kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Kysymyksenasettelu kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa voi olla laaja, mutta sisältää myös erilaisia rajauksia. (Stolt, Axelin, Suhonen 2016, 9.) Rajaamme-kin käyttämämme tutkimukset ja artikkelit muun muassa tekemillämme sisäänotto- ja poissulkukriteereillä.

4.2 Aineiston hankinta

Alkaessamme toteuttamaan kirjallisuuskatsauksemme aineiston hankintaa, pyrimme muotoilemaan tutkimuskysymyksemme siten, että ne rajaisivat hakemaamme aineistoa katsauksemme sopivaksi. Käytimme aineiston rajaamiseen myös alla esitettyjä sisäänotto- ja poissulkukriteereitä (Taulukko 1). Sisäänottokriteerit mahdollistavat tutkimuksen toimialueen tarkennuksen, mitä tutkimuskysymys ei välttämättä itsekseen tee (Aveyard, Payne & Preston, 2016,76). Kriteereillämme pyrimme rajaamaan aineiston siten että, se noudatti eettisiä ja tieteellisiä periaatteita, oli helposti saatavilla sekä saimme tietoa myös kansainvälisistä julkaisuista. Kansainvälisiä julkaisuja saimme hakuihin lisää hakemalla aineistoa myös englannin kielellä. Rajasimme aineistoa myös julkaisu-
vuoden mukaan, jotta saimme mielestämme tarpeeksi ajantasaista tietoa. Aluksi olimme rajanneet

aineistojen julkaisuvuosisi 2009-2019, mutta hakuja tehdessämme muutimme ajaksi 2004-2019, jotta saisimme enemmän relevanttia aineistoa. Valitsimme myös kirjallisuuskatsauksemme vain tutkimuksia, tieteellisiä artikkeleita, teoreettisia malleja tai asiantuntijan kirjoittamia tekstejä. Aineistojen tekstien tuli olla myös kokonaan saatavilla, ja aineistojen tuli liittyä opinnäytetyömme aiheeseen tai sen kontekstiin.

TAULUKKO 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019 • Tutkimus, tieteellinen artikkeli, väitöskirja, teoreettinen malli, asiantuntijan kirjoittama teksti • Teksti kokonaan saatavilla • Liittyy opinnäytetyön aiheeseen ja kontekstiin • Kielenä suomi tai englanti • Työssä noudatetaan eettisiä periaatteita 	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu ennen vuotta 2004 • Opinnäyte-, gradun- tai kandintyö • Teksti vain osittain saatavilla • Ei liity opinnäytetyön aiheeseen tai kontekstiin • Kielenä joku muu kuin suomi tai englanti • Työssä ei noudateta eettisiä periaatteita

Hankimme aineistomme käyttämällä etukäteen suunniteltuja hakusanoja, joita olimme jo etukäteen testailleet. Hakusanoja suunniteltaessa on tärkeää tunnistaa aiheeseen liittyvät avainsanat ja synonyymit, jotta löydetään myös niitä aineistoja, joissa käytetään eri terminologiaa (Aveyard yms, 2016, 68.) Työssämme käytimme niin suomalaisia kuin kansainvälisiä tietokantoja. Kirjallisuuskatsauksen suunnitelman tekovaiheessa perehdyimme eri tietokantoihin ja valitsimme niistä mielestämme sopivimmat. Tietokannoiksi valikoitui Medic, Google Scholar, Melinda, Pubmed, Ebsco (CINAHL) ja Wiley Online Library. Muokkasimme hakusanoja tietokantojen hakutoimintoihin sopiviksi ja tarvittaessa tietokannoista riippuen myös paremmin rajattuja tuloksia antaviksi. Kirjallisuushaut ja käytetyt hakusanat on kuvattu taulukossa 2, jossa I tarkoittaa ensimmäisen tutkimuskysymyksemme hakuja ja II toisen kysymyksen.

TAULUKKO 2. Kirjallisuushaut

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset
Medic	<p>I (yläkoulu* OR yläaste* OR nuor*) AND ("seksuaalisuuden kehittyminen" OR seksuaalikehity* OR seksuaalisuu*)</p> <p>II Adolescent AND "development of sexuality" OR sexuality</p> <p>III seksuaalisuu* AND porno OR "sosiaalinen media"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019 • Vain koko teksti saatavilla • Kielenä suomi tai englanti tai molemmat • Väitöskirja, muu kirja, alkupe- räistutkimus, hoitosuositus, katsausartikkeli, muu artikkeli
Google Scholar	<p>I Yläkoulu* OR yläaste* OR nuor* AND "seksuaalisuuden kehittyminen" OR seksuaalikehity* OR seksuaalisuu*</p> <p>II seksuaalisuu* AND porno OR "sosiaalinen media"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019
Melinda	<p>I Yläkoulu* OR yläaste* OR nuor* AND seksuaalikehity* OR seksuaalisuu* ja "seksuaalisuuden kehittyminen"</p> <p>II Seksuaalisuu* AND porno</p> <p>III Seksuaalisuu* AND "sosiaalinen media"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019
PubMed	<p>II Sexuality AND (porn* OR social media)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019 • Free full text • Humans
Ebsco (CINAHL)	<p>I (adolescents or teenagers or young adults) AND sexual development</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019 • Full text linked • English
Wiley Online Library	<p>I (adolescent OR teenager*) AND ("sexual development" OR sexuality)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuosina 2004-2019

Kirjallisuuskatsauksemme aineistonhaun perusteella valikoimme aineistoksemme yhteensä 13 tutkimusta. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen hyväksyttiin 5 tutkimusta, ja toiseen tutkimuskysymykseen hyväksyttiin 8 tutkimusta. Toisen tutkimuskysymyksen perusteella valituista tutkimuksista osa on pornoa ja sosiaalista mediaa koskevia tutkimuksia. Kaikista tutkimuksista 8 oli englanninkielisiä ja loput tutkimukset suomenkielisiä. Aluksi valitsimme aineistoja katsauksemme pelkän otsikon perusteella, jonka jälkeen rajasimme tutkimuksia vielä niiden tiivistelmien pohjalta. Lopulta

tiivistelmien lukemisen jälkeen jäljellä olevat tutkimukset luimme kokonaan, ja pohdimme yhdessä, sisällyttämekö ne kirjallisuuskatsauksemme vai emme. Tämän prosessin olemme kuvanneet alla olevassa taulukossa (Taulukko 3). Kaikki aineistoiksi hyväksytyt tutkimukset ovat kuvattu liitteissä (liite 1).

TAULUKKO 3. Kirjallisuushakujen tulokset

Tietokanta	Haku- tulokset	Hyväksytyt otsikon perusteella	Hyväksytyt tiivistelmän perusteella	Hyväksytyt koko tekstin perusteella
Medic	I 13 I 2 II 64	I 3 I 0 II 7	I 1 I 0 II 4	I 1 I 0 II 2
Google Scholar	I 245 II 187	I 0 II 2	I 0 II 2	I 0 II 2
Melinda	I 3 II 213 II 18	I 0 II 15 II 4	I 0 II 2 II 1	I 0 II 0 II 1
PudMed	II 328	II 11	II 7	II 3
Ebsco (CINAHL)	I 97	I 17	I 7	I 4
Wiley Online Library	I 22	I 5	I 0	I 0
Yhteensä	I 382 II 810	I 25 II 39	I 8 II 16	I 5 II 8

4.3 Aineiston analysointi

Koska aineiston analysointimenetelmän tarkoituksena oli vastata tutkimuskysymyksiin, kirjallisuuskatsauksessamme käytimme sisällönanalyysejä. Sisällönanalyyseissä kerätty tietoaineisto tiivistetään niin, että tutkittavien ilmiöiden suhteet saadaan selkeästi esille (Janhonen & Nikkonen 2001,

23). Sisällönanalyysi voidaan liittää eri analysointikokonaisuuksiin tai pitää yksittäisenä metodina. Se soveltuu hyvin erilaisiin tutkimuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91.) Joustavuutensa vuoksi se sopii myös hyvin meidän tutkimukseemme. Katsauksessamme etsimme yhteneväistä tietoa yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymisestä ja yhteneväisiä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä seksuaalisuuden kehittymiseen. Sisällönanalyysin avulla pystyimme vastaamaan tutkimuskysymyksiin luokittelemalla materiaalimme samoihin ala-, ylä- ja pääluokkiin, jolloin saimme tarkasteltua, ovatko eri tekijät ja kehitysvaiheet keskenään samankaltaisia. (Stolt, Axelin, Suhonen 2016, 81-87.)

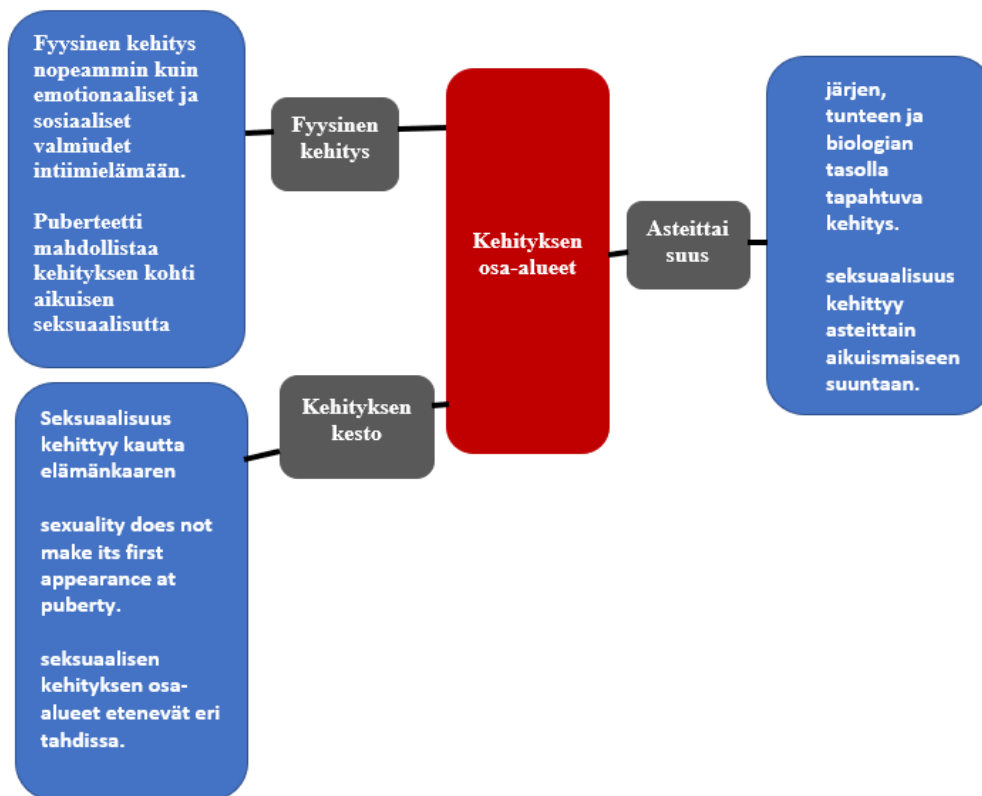
Analysoinnissamme käytimme induktiivista päättelyn logiikkaa, eli luokittelimme aineistoa yksittäisestä yleiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Lähdimme analysoimaan hankintavaiheessa hyväksytyjä materiaaliamme, jotka olimme ensin hakeneet ja rajanneet sisäänotto- ja poissulkukriteereillämme (Taulukko 1), etsimällä ilmauksia, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme. Ilmauksista redusoimme eli pelkistimme ne kohdat, jotka vastasivat ytimekkäästi tutkimuskysymyksiin. Taulukossa 4 on havainnollistettu alkuperäisen tekstin pelkistämistä.

TAULUKKO 4. Esimerkkejä redusoinnista eli alkuperäisen tekstin pelkistämisestä.

Alkuperäinenteksti	Pelkistyksen korostaminen	Pelkistys
Seksuaalinen hyväksikäyttö lapsuudessa altistaa seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle ja mielenterveyden häiriöille nuoruusiässä.	Seksuaalinen hyväksikäyttö lapsuudessa altistaa seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle ja mielenterveyden häiriöille nuoruusiässä.	Seksuaalinen hyväksikäyttö altistaa seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle ja mielenterveyden häiriöille.
Teaching parents good parenting and communication skills offers a promising approach to protecting adolescent sexual health.	Teaching parents good parenting and communication skills offers a promising approach to protecting adolescent sexual health.	Teaching parents good parenting and communication skills - protecting adolescent sexual health.
Nuorten on arveltu omaksuvan pornosta asenteita ja käyttäytymistapoja, joita pidetään haitallisina nuoren seksuaalisen minäkuvan kehityksen kannalta.	Nuorten on arveltu omaksuvan pornosta asenteita ja käyttäytymistapoja, joita pidetään haitallisina nuoren seksuaalisen minäkuvan kehityksen kannalta.	-arveltu omaksuvan pornosta asenteita ja käyttäytymistapoja, joita pidetään haitallisina nuoren seksuaalisen minäkuvan kehityksen kannalta.

Aloimme klusteroimaan eli ryhmittelemään pelkistettyjä ilmauksia samoihin aihepiireihin liittyviin ryhmiin eli alaluokkiin. Koska sisällönanalyysi on joustava menetelmä, mekin muokkasimme sitä tarpeisiimme sopiviksi. Sen sijaan, että olisimme vielä tiivistäneet pelkistykset omiksi käsitteisiin, lajittelimme pelkistykset suoraan omiksi alaluokikseen. Näin saimme sisällön kannalta tarkempaa tietoa tulosten analysointia varten. Pelkistykset, eli alaluokkamme yhdistimme edelleen yläluokkiin. Lopulta yläluokista muodostettiin pääluokka. Tutkimusaineistojen luokittelut on havainnollistettu liitteissä (liite 1 & 2).

Tuomen ja Sarajärven (2009, 112) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalysissä käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimustehtävään. Abstrahoinnin eli käsitteellistämisen myötä saamme muodostettua kuvauksen tutkimuskohteistamme. Tämän avulla johtopäätöksiä ja teoriaa verrataan alkuperäisaineistoon koko ajan uuden teorian muodostuessa. Esimerkiksi yläluokat fyysinen kehitys, kehityksen kesto ja asteittaisuus yhdistimme pääluokaksi kehityksen osa-alueet. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen muodostimme kolme pääluokkaa ja toiseen viisi, joista kolme vastasivat suoraan tutkimuskysymykseen, ja loput kaksi käsitelivät mediaa ja pornoa, jotka liäsimme kirjallisuuskatsauksemme yhteistyökoulun pyynnöstä. Tämä on havainnollistettu alla olevassa kuviossa.

KUVIO 2. Esimerkkejä ala- ja yläluokkien muodostamisesta.

4.4 Opinnäytetyön aikataulu

Aloitimme opinnäytetyön suunnitelman teon loppuvuodesta 2018 aiheen valinnan ja rajauksen jälkeen. Varsinaiset kirjallisuushaut ja aineiston etsimisen aloitimme helmikuussa 2019. Lopulliset haut olimme tehneet huhtikuuhun mennessä, jolloin aloitimme myöskin aineiston analysointia. Huhtikuussa osallistuimme myös Kempeleen koululla järjestettävään tapahtumapäivään yhteistyökoulun kanssa, jossa kerroimme koulun kahdeksaluokkalaisille opinnäytetyön aiheestamme, eli seksuaalisuuden kehittymisestä. Tässä vaiheessa meillä oli aikataulusyistä vain suunnitelma valmis, joten kerroimme aiheesta tietoperustamme pohjalta, ja käytimme seksuaalisuuden portaita havainnollistamassa seksuaalisuuden kehityksen eri vaiheita ja korostimme yksilöllistä kehitystä, sekä omaan tahtiin etenemistä. Kesän 2019 aikana analysoimme ja luokittelimme aineistomme loppuun. Syyskuussa palasimme taas opinnäytetyömme pariin ja raporttimme valmistui alkuvuodesta 2020 viimeistelyn jälkeen. Opinnäytetyön esittäminen tapahtui siis keväänä 2020.

TAULUKKO 5. Opinnäytetyön aikataulu.

Lokakuu 2018	Aiheen valinta ja rajaus
Marras-joulukuu 2018	Suunnitelman teko ja valmistuminen
Helmi-maaliskuu 2019	Kirjallisuushaun teko
Huhtikuu 2019	Kirjallisuushaun viimeistely ja aineiston analysoinnin aloittaminen
24.4.2019	Tapahtumapäivä Kempeleen koululla
Kesä 2019	Aineiston analysoinnin valmistuminen
Syys-joulu 2019	Raportin kirjoittaminen
Helmikuu 2020	Raportin valmistuminen
Kevät 2020	Opinnäytetyön esittäminen

5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

Jaottelimme tutkimustuloksemme tutkimuskysymystemme mukaan. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme eli miten yläkouluikäisen seksuaalisuus kehittyy, määrittelimme kolme pääluokkaa. Toiseen tutkimuskysymykseemme eli mitkä tekijät vaikuttavat yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymiseen, määrittelimme viisi pääluokkaa. Seuraavaksi esittelemme tuloksemme tutkimuskysymyksittäin.

5.1 Yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittyminen

Analysoimastamme tutkimusaineistosta havaitsimme, että seksuaalisuuden kehittymiseen vaikuttavat monien tekijöiden summa. Tekijät saimme abstrahoitua kolmeen eri pääluokkaan. Nämä pääluokat olivat yksilöllinen kehitys, normit ja kehityksen osa-alueet. Tutkimuksemme mukaan seksuaalisuuden kehittymiseen yläkouluikäisessä oli yhteydessä yksilölliset tekijät, kuten identiteetti, nuoren kokemukset ja minäkäsitys. Niiden lisäksi kehityksen eri osa-alueet muokkaavat kehitystä ja myös normit ohjaavat erityisesti seksuaalisuuteen suhtautumista.

5.1.1 Yksilöllinen kehitys

Seksuaalisuus kehittyy yksilöllisesti ja yksilölliseen kehitykseen kuuluu myös identiteetin ja seksuaali-identiteetin muodostaminen nuoruuden kehitysvaiheen tavoitteen mukaisesti. Yläkouluikäisessä nuori alkaa pohtimaan ja muodostamaan käsitystä siitä, mitä seksuaalisuus todella on ja mitä seksuaalisuus tarkoittaa jokapäiväisessä elämässä asenteena, toimintana ja tunteena. Joskus nuori saattaa säikähtää ja olla hämmentynyt sukupuolisesta suuntautumisestaan. Tällöin hän voi menettää omaa seksuaali-identiteettiään ja ottaa samalla kavereistaan etäisyyttä. (Rytyläinen & Valkama 2010). Identiteetin kehityksessä lähipiiri on avainasemassa, sillä nuori hakee samaistumispiintoja lähipiiristä ja niiden puuttuessa tarvittaessa hakee niitä muualta (Väestöliitto 2014. Viitattu 19.9.2019.)

Yksilölliseen kehitykseen kuuluu myös minäkäsitys, joka lähtee muodostumaan, kun 15-17-vuotias nuori on pikkuhiljaa alkanut sopeutumaan muuttuneensa kehonkuvaansa. Tällöin nuori alkaa liittä-

mään seksuaalisuuden omaan kehoonsa, ja samalla seksuaalisuus saa eroottisen latauksen. (Ryttyläinen & Valkama 2010). Minäkuvaan vaikuttaa oman sopeutumisen lisäksi monet ulkoiset asiat, kuten esimerkiksi media. Marjo Kuortin suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveydestä ja –kulttuurista kertovan väitöskirjan (2012. Viitattu 25.10.2019) mukaan täydelliset esikuvat aiheuttavat paineita minäkuvan kehitykselle ja erityisen alttiita median luomille kuville on ajateltu olevan vielä itsetunnonlaan hauraat nuoret. Väestöliiton poikanäkökulmaan keskittyvässä seksuaalikasvatuksen opissa (2014. Viitattu 25.10.2019) kerrotaan, että erityisesti tyttöjen kanssa ”hengailu” ja heiltä saatu mahdollinen romanttinen huomio nostattaa poikien itsetuntoa ja tuottaa suurta tyydytystä. Sen ajatellaan todentavan poikien kelpoisuuden miehenä.

Identiteetin ja minäkäsityksen lisäksi nuoren kokemukset muokkaavat seksuaalisuuden yksilöllistä kehitystä. Ryttyläisen ja Valkaman mukaan seksuaalisuuteen liittyvä lataus on uudella tavalla kiihottava, kiinnostava ja hämmentävä, sekä toisaalta ahdistava ja kauhistuttava. Nuori kokee seksuaalisuuden eroottisena omakohtaisena tunteena mielikuvissaan, ajatuksissaan ja fantasioissaan. Usein sooloseksi ja siihen liittyvät fantasiat ovatkin nuoren kokemisen lähteitä. Vuonna 2014 julkaistun Ybarran ja Mitchellin tutkimuksen mukaan utelias käyttäytyminen on tyypillistä seksuaalissa kehitymisessä murrosiän aikana. Myös aiemmin mainittu Väestöliiton opas kertoo nuoren suhtautumiseen seksuaalisuuteen ja sukupuolisuuteen vaikuttavan kokemukset siitä, mikä on nautinnollista ja sallittua, ja mikä on ahdistavaa ja kiellettyä. Kaikki kokevat nämä asiat eri tavoin, eikä yhtä oikeaa tapaa ole olemassakaan.

5.1.2 Normit

Ryttyläisen ja Valkaman mukaan hämmennystä voi myös aiheuttaa erityisesti sellaiset tilanteet, joissa nuori kokee valtaväestön normien tuntuvan ei-tavoiteltavilta ja vierailta. Esimerkiksi hoeroottiset tunteet, jotka kuuluvat nuoruusiän alkuvaiheeseen voivat aiheuttaa ristiriitaisia ajatuksia ja kokeiluja, joista nuori voi myöhemmin kokea syyllisyyttä tai jopa epäilyä omasta poikkeavuudesta. Myöskin kanadalaisessa tutkimuksessa, jossa haastateltiin 18-24-vuotiaita nuoria aikuisia seksuaalisuudestaan teini-iässä ja siihen liittyvistä tunteistaan, nousi esiin nuorten kamppailu yrittäessään asettaa omaa seksuaalista käyttäytymistään yhteisöön, perheeseen, ikätovereihin ja muihin sosiaalisiin rakenteisiin yhteensopivaksi (J. A. Shoveller, J. L. Johnson ym. 2004.) Iso osa sek-

suaalisuuden kehittymiseen sopeutumisessa onkin oppia käsittelemään nousevia seksuaalisia tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä ja terveellisellä tavalla (Hallberg 2014.) Tämä prosessi oletettavasti hankaloituu, jos oman yhteisön normit eivät tue nuoren seksuaalisuutta.

5.1.3 Kehityksen osa-alueet

Seksuaalisuus kehittyy osa-alueittain, ja nimesimme aineistojen perusteella tärkeimmät osa-alueet seksuaalisuuden kehityksen asteittaisuudeksi, seksuaalisuuden kehityksen kestoksi ja fyysiseksi kehitykseksi. Lääkärilehden vuonna 2015 julkaistun Saviojan, Sumian ja Kaltiala-Heinon katsausartikkelin mukaan seksuaalisuus kehittyy asteittain aikuismaiseen suuntaan. Lääkärilehdessä viitataan opinnäytetyössämme jo aiemmin esiteltyyn Cacciatoren ja Korteniemi-Poikelan seksuaalisuuden portaat – teoriaan, jossa korostetaan järjen, tunteen ja biologian tasolla tapahtuvaa seksuaalisuuden kehitystä. Samoten nuoren eroottiset teot etenevät asteittain kohti aikuisen genitaalista seksuaalisuutta. Vuonna 2010 lisääntymisterveyteen keskittyvässä lääketieteellisessä lehdessä julkaistiin Carolyn Halpernin artikkeli, jonka mukaan nuorten seksuaalisuus tulisi nähdä kehityksellisenä prosessina, joka kulkee ristiin muiden nuoruuden kehityksellisten muutosten, kuten esimerkiksi identiteetin, moraalien ja ihmissuhdetaitojen kehityksen kanssa. Halpern korostaa myös, miten seksuaalisuus on lukuisten tekijöiden kuten biologisten, psykososiaalisten ja kulttuurillisten tekijöiden summa.

Ryttläisen ja Valkaman mukaan, seksuaalisuus alkaa kehittymään jo sikiökaudelta alkaen. Myöskin aiemmin mainitun Calpernin kirjoituksen mukaan seksuaalisuus ei näyttäydy ensimmäistä kertaa vasta murrosiässä. Samoilla linjoilla ovat myös Savioja, Sumia ja Kaltiala-Heino, joiden mukaan seksuaalisuuden kehitys kestää kautta elämänkaaren, ja kehityksen osa-alueet etenevät eri tahdissa. Bildjushkinin (2016) THL:lle tekemän tutkimuksen mukaan nuorelle seksuaalisuuden kehitys on suuri ja hämmentäväkin tapahtuma. Joskus on välttämätön viipyillä sen äärellä nuoren tiedon ja reflektion tarpeen mukaan. Kehitys etenee jokaisen omaan tahtiin.

Murrosiässä ja seksuaalisuuden kehittymisessä usein korostetaan fyysistä kehittymistä. Aiemmin mainitun Lääkärilehden artikkelin mukaan fyysinen kehitys etenee nopeammin kuin sosiaaliset ja emotionaaliset valmiudet intiimielämään. Fyysinen kehitys ja puberteetti ovat kuitenkin todella tärkeitä osa-alueita seksuaalisuuden kehityksen kannalta, sillä ne mahdollistavat kehityksen kohti aikuisen seksuaalisuutta.

5.2 Yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehitykseen yhteydessä olevat tekijät

Kirjallisuuskatsauksemme tutkimusaineistosta kävi ilmi, että yläkouluikäisen seksuaalisuuteen oli yhteydessä monet erilaiset tekijät. Rajasimme yhteydessä olevat tekijät kirjallisuuskatsauksemme viiteen eri pääluokkaan, jotka ovat sosiaaliset tekijät, yksilölliset kokemukset, media, porno, sekä normatiivisen kehityksen riskitekijät. Median ja pornon vaikutukset seksuaalisuuden kehitykseen halusimme ottaa erityisesti mukaan kirjallisuuskatsaukseemme, koska mielestämme aihe on erittäin ajankohtainen ja tärkeä. Kirjallisuuskatsauksemme toteutettiin myös alun perin osana isompaa projektia ja projektissa mukana ollut yhteistyökoulu toivoi, että yhtenä aiheena olisi juurikin median ja pornon mahdolliset vaikutukset nuoren seksuaalisuuden kehitykseen, ja myös tämän takia ne on sisällytetty työhömmme.

5.2.1 Sosiaaliset tekijät

Yhtenä kehitykseen yhteydessä olevana tekijänä havaitsimme olevan sosiaaliset tekijät. Tähän kategoriaan luokittelimme perheen, ystävät ja yhteisön, uskonnot ja arvot, sosiaalisen aseman, sekä sosiaaliset tekijät, jotka vaikuttavat nuoren seksuaalisuuden kehitykseen positiivisesti. Positiivisesti seksuaalisuuden kehitykseen yhteydessä olevia tekijöitä aineistostamme nousi esiin muutamia. Vuonna 2004 Social Science & Medicine julkaisi artikkelin, jossa haastateltiin 18-24 vuotiaita nuoria. Nämä nuoret kertoivat muun muassa, että he eivät olleet kokeneet hankaluuksia sijoittaa itseään yhteisöön sosiaalisena ja seksuaalisena olentona, koska he olivat kokeneet saavansa tukea yhteisöltään. Huomasimme kuitenkin, että sosiaalisella asemalla oli yleensä negatiivinen vaikutus nuoren seksuaalisuuteen. Saman tutkimuksen mukaan sosiaalinen asema miellettiin usein kuvauksena "ei-hyväksytylle" seksuaalisen käyttäytymisen mallille. Haastateltavat kertoivat myös, että he kokivat yhteisönsä tuomitsevan ennakkoon heidät, ja sen mitä heistä tulevaisuudessa mahdollisesti tulisi.

Myös arvot ja uskonto nousivat esiin seksuaalisuuteen yhteydessä olevina tekijöinä. Aineistoissamme uskonto nousi esiin pääasiassa negatiivisesti vaikuttavana tekijänä. Jo aiemmin viittaamassamme Social Science & Medicinen artikkelissa (2004) haastateltavat, jotka olivat kasvaneet uskonnollisessa perheessä, kertoivat kokevansa häpeän tunteita ollessaan seksuaalisesti aktiiveja.

He kuvailivat myös, että ollessaan seksuaalisesti aktiivisia, he keksivät oikeutuksia ja sovituksia käytökselleen. Artikkelin mukaan kaikista uskonnollisimmista perheistä tulleet nuoret kertoivat kamppailevansa eritoten sen kanssa, miten yhdistää uskonnolliset uskomukset ja seksi. Suomalaisissa aineistoissa uskonto nousi esille lähinnä seksuaalikasvatuksen yhteydessä, ja Katriina Bildjuschkin vuonna 2016 tekemän Kumita-tutkimuksen mukaan, seksuaalikasvatuksen yhteydessä opetusta oli tullut tarve rajoittaa uskonnollisista syistä.

Eniten aineistoa löysimme kuitenkin perheen, ystävien ja yhteisön vaikutuksista seksuaalisuuden kehittymiseen. Perheen vaikutuksista erityisesti esiin nousi vanhempien rooli seksuaalisuuden kehittymisessä. Eastmanin, Coronan ym. Vuonna 2005 julkaisemassa tutkimuksessa nousi esiin muun muassa se, että nuoret, joiden vanhemmat valvovat heitä ja joilla on positiivinen yhteys vanhempiinsa todennäköisesti viivyttävät ensimmäistä yhdyntäänsä. Heillä on todennäköisesti myös vähemmän seksikumppaneita ja he käyttävät todennäköisemmin ehkäisyä. Myös se, että vanhemmat keskustelivat nuoren kanssa seksuaaliasioista, näytti johtavan terveempään seksuaalikäyttäytymiseen. Jonas Hallbergin tutkimuksesta (2014) nousi esiin, että nuoret tytöt, jotka kokevat perheensä aseenteen seksiin olevan negatiivisempi, olivat muita vähemmän seksuaalisesti aktiivisia. Lääkärilehden (2015) artikkelin mukaan yhdyntäaktiivisuus ja nuoruusiän riskialtis seksuaalikäyttäytyminen on yhdistetty erityisesti negatiivisiin perhetekijöihin. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi nuoren ja vanhempien ristiriidat ja puutteellinen vanhemmuus.

Jos kuitenkin vanhempi-lapsi-suhde jostain syystä puuttui, nuori yleensä turvautui ystäviensä tietoon seksistä, ja täten omaksui heidän asenteitaan seksuaalisuuteen liittyen, eikä vanhempiensa (Hallberg, 2014). Nuorilla oli myös tapana kommunikoida ikäistensä kanssa seksistä, ja he usein hakivat heidän hyväksyntäänsä seksiin liittyvissä päätöksissä. Nuorilla oli myös vahvoja pelkoja, että ikätoverit hylkäävät heidät seksuaalisen statuksensa takia. He myös kokivat, että heidän täytyi vaimentaa omia uskomuksiaan tai muuttaa käyttäytymistään, jotta he saavuttivat ikätovereidensa ihailua (Social Science & Medicine, 2004).

5.2.2 Yksilölliset kokemukset

Aineistossamme nousi esiin myös nuoren yksilölliset kokemukset yhteydessä olevana tekijänä hänen seksuaalisuutensa kehittymiseen. Yksilöllisillä kokemuksilla tarkoitamme tässä yhteydessä häpeän tunnetta, sekä persoonallisia tekijöitä, kuten esimerkiksi itsetuntoa. Nuoret kuvailivat Social Science & Medicinen artikkelissa (2004), että he kokivat häpeän ja syyllisyyden tunteita nuorena koetuista seksikokemuksista. Erityisesti naiset kuvailivat pelänneensä yhteisön tai perheen hyljeksintää johtuen heidän "häpeällisestä" seksuaalisesta käyttäytymisestään. Naiset kertoivat myös olevansa kahden tulen välissä seksuaalisten halujensa, sekä sen välillä, että seksuaalisesti aktiivista käyttäytymistä pidettiin terveydellisenä- sekä sosiaalisena riskinä. Artikkelin mukaan oli kaksi syytä, jotka vieraannuttivat nuoren prosessista tulla sinuiksi hänen seksuaalisuutensa kanssa. Ensimmäinen syy on seksin patologisoiminen, tällä tarkoitetaan sitä, että seksiin liittyvissä keskusteluissa painotetaan vain negatiivisia asioita, kuten esimerkiksi sukupuolitauteja. Toinen syy on ylipäättänsä seksiin liittyvän keskustelun vaientaminen, jota olisi tärkeää käydä nuoren kanssa, jotta seksiin syntyisi turvallinen suhde. Näiden kahden yhteisvaikutus synnyttää ympäristön, jossa seksi usein mielletään häpeällisenä.

Persoonalliset tekijät puolestaan vaikuttavat seksuaalisuuden kehittymiseen, ja seksuaali- käyttäytymiseen monella tapaa. Persoonalliset tekijät nousivat aineistossamme esiin useassa yhteydessä. Yleisin persoonallinen tekijä joka aineistostamme nousi esiin, oli hallinnan tunne, ja erään aineiston mukaan se olisikin tärkein seksuaalista käyttäytymistä ennustava tekijä. Myös itsetunto nousi esiin useammassa tutkimuksessa. Muun muassa Social Science & Medicinen artikkelissa (2004) kerrottiin, että nuoret, joilla oli korkeampi itsetunto, kokivat vähemmän arvostelua tai negatiivista leimaamista, riippumatta siitä, millaista heidän seksuaalinen käyttäytymisensä oli. Marjo Kuorti puolestaan kuvailee väitöskirjassaan (2012) seksuaaliseen päätöksentekoon ja riskinottoon yhteydessä olevia tekijöitä. Näitä ovat hänen mukaansa muun muassa riskin havaitseminen, kehitykselliset, kognitiiviset ja sosiaaliset, sekä tilanne-, ympäristö- ja tunnetekijät. Myös Robin Stevensin tutkimuksessa (2017) aiemmalla seksuaalisella käyttäytymisellä, iällä, sukupuolella ja yhteisön laadulla oli merkitystä tulevaisuudessa nuoren aikomukselle harrastaa seksiä, sekä hänen seksuaaliseen riskikäyttäytymiseensä. Erään tutkimuksen mukaan nuoren olisikin tärkeää oppia vastuunottoa ja erilaisia päätöksenteko metodeja, sillä niistä on hyötyä myös seksuaalisissa päätöksenteoissa. Väestöliiton 2014 julkaisemassa PoikaS kasvattajan oppaassa kerrotaan myös, että seksuaalinen epäonnistuminen voi vaikuttaa negatiivisesti seksuaalisuuden kehittymiseen. Oppaan mukaan

epäonnistumisesta voi seurata esimerkiksi masennusta, itseinhoa tai seksuaalisen itsetunnon murtumista.

5.2.3 Median vaikutukset seksuaalisuuden kehittymiseen

Älylaitteiden ja puhelimien yleistymisen myötä, median rooli nuorten elämässä on kasvanut suuresti. Doornwaardin, Bichamin ym. Vuonna 2014 julkaiseman tutkimuksen mukaan, internetistä on tullut nuorten keskuudessa suosittu väylä oppia, tutkia ja kehittää heidän seksuaalisuuttaan. Heidän mukaansa internet voi tarjota nuorille positiivisia kokemuksia ja tietoa terveydestä. He kuitenkin huomauttavat, että vanhemmat ja terveyden ammattilaiset ovat olleet huolissaan siitä, millaista vaikutusta seksiin liittyvällä internetin käytöllä, on nuoren hyvinvoinnille. Samassa tutkimuksessa huomattiin, että epärealistiset kuvat seksistä ja seksuaalisesta viehätystä johtivat siihen, että nuoret vertasivat omia kokemuksiaan niihin. Siitä puolestaan seurasi, että he kokivat tyytymättömyyttä omiin kehoihinsa ja seksuaalisiin kokemuksiinsa.

Robin Stevensenin tutkimuksessa (2017) kerrottiin, että nuoret, jotka olivat oppineet seksistä netistä, kokivat kykynsä harrastaa seksiä suuremmiksi ja he uskoivat, että seksin harrastamisella on positiivisia seurauksia. Hänen mukaansa altistuminen seksuaaliselle sisällölle internetissä on yhteydessä aikaisempaan seksin aloittamiseen, riskejä ottavaan seksuaaliseen käyttäytymiseen, sekä altistumiseen seksuaalisen hyväksikäytön tai -väkivallan uhriksi.

Bleakleyn, Hennessyn ym. 2009 julkaiseman tutkimuksen mukaan, käyttämällä mediaa ja ystäviä seksuaali-informaation lähteenä nuorille syntyi enemmän rohkeutta alkaa harrastamaan seksiä. Heidän tutkimuksensa mukaan myös media ja elokuvat olivat yhteydessä siihen, että nuoret kokivat seksin johtavan positiivisiin tuloksiin, kuten esimerkiksi omaan kasvavaan kyvykkyyteensä harrastaa seksiä. Heidän mukaansa myös mitä varhaisemmin nuori alkaa käyttämään netistä löytyviä seksiin liittyviä materiaaleja, ja mitä nopeammin sen käyttö kasvaa, sitä varmemmin se ennusti huonoa fyysistä itsetuntoa, oman kehon tarkkailua, sekä tyytymättömyyttä seksuaalisiin kokemuksiin. Näille nuorille on heidän mukaansa myös riski kehittyä negatiivinen mielikuva kehostaan ja seksuaalisuudestaan.

Jo aiemmin viittaamassamme Marjo Kuortin väitöskirjassa (2012) kysyttiin nuorten tyttöjen kokemuksia median erotisoitumisesta. Kyselyssä mukana olleet tytöt eivät kokeneet sitä omalla kohdallaan erityisen merkittävänä, eivätkä he uskoneet sen vaikuttavan omaan kehitykseensä. He kuitenkin uskoivat, että median erotisoituminen voi vaikuttaa muihin nuoriin. Väitöskirjan mukaan seksin arkipäiväistymisen myötä myös keskustelu seksistä on vapautunut, mutta samaan aikaan se on herättänyt huolta nuorten asemasta nykypäivänä. Kuortin mukaan medially on todettu olevan vaikutusta nuorten seksuaalikäyttäytymiseen. Hänen mukaansa media jättää tiedostamattomia muistijälkiä, jotka voivat tulevaisuudessa aktivoitua, ja vaikuttaa nuoren tekemiin valintoihin, sekä hänen asenteisiinsa. Kuortin mukaan media luo myös nuorille paineita esittää olevansa paljon kokeempi ja osaavampi seksuaalisesti, kuin he oikeasti vielä ovat. (Kuortti, 2012)

5.2.4 Pornon vaikutukset seksuaalisuuden kehittymiseen

Kuten aiemmin mainitsimme, älylaitteiden ja internetin yleistymisen seurauksena myös pornoon käsiksi pääsy on helpompaa ja vaivattomampaa kuin ennen, katselijan iästä riippumatta. Nykyään jopa jo alakoululaiset katsovat pornoa (YLE. Viitattu 5.11.2019). Rinkisen, Miettisen ym. artikkelin (2012) mukaan nuorten arvellaan omaksuvan pornosta haitallisina pidettyjä asenteita ja käyttäytymistapoja, jotka vaikuttavat seksuaalisen minäkuvan kehitykseen. Pornon katselusta voi seurata myös useita muita haittoja, esimerkiksi seksuaalisen tyytyväisyyden vähentymistä. Lisäksi pornon katsominen voi lisätä epävarmuutta omaa seksuaalisuutta tai kehoa kohtaan. Tytöissä hämmennystä ja epävarmuutta saattaaakin erityisesti herättää pornon luoma kuva kehosta, seksistä ja seksuaalisuudesta. Silti moni nuori kertoi käyttäneensä pornoa tietolähteenä tai ottaneensa siitä mallia omaan seksielämäänsä.

Rinkisen, Miettisen ym. artikkelista käy myös ilmi pornon katselun yhteys seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen, päihteiden käyttöön, aggressiiviseen sukupuolikäyttäytymiseen ja kielteisiin asenteisiin naisia kohtaan. Tosin he myös mainitsevat, että havaittu yhteys voi selittyä riskikäyttäytymisen ja pornon katselun yhteisistä taustatekijöistä. Lisäksi nuoren suhtautumiseen pornografiaan ja pornon mahdollisiin vaikutuksiin, liittyy nuoren omat kielteiset seksuaaliset kokemukset. Myös muut tekijät, kuten sukupuoli, ikä, perheympäristö ja vanhempien antama mediakasvatus vaikuttavat nuoren suhtautumiseen.

5.2.5 Normatiivisen kehityksen riskitekijät

Normatiivisella kehityksellä tarkoitetaan yhteiskunnan käsitystä normaalista kehityksestä. Kun nuoren kehitys on normatiivista, tällöin seksuaalisuudenkin voidaan olettaa kehittyvän yhteiskunnan silmissä normaalinkaltaiseksi. Aineistossamme yhdeksi seksuaalisuuden kehittymiseen yhteydessä olevista tekijöistä nousi normatiivisen kehityksen riskitekijät, eli tilanteet tai tapahtumat joissa nuoren normaaliin seksuaalisuuden kehitykseen tulee jokin häiriö, ja jotka vaarantavat seksuaalisuuden normatiivisen kehittymisen. Näitä häiriöitä ovat esimerkiksi kehityksen yli harppominen, varhainen puberteetti, sekä hyväksikäyttö.

Lääkärilehden 2015 julkaiseman artikkelin mukaan kehittyvässä iässä olevalle nuorelle on vahingollista tulla vedetyksi toisen osapuolen tarpeita tyydyttävään seksuaaliseen toimintaan, kun omat tarpeet ovat varhaisemmilla seksuaalisuuden portailta. Esimerkiksi 13-15-vuotiaiden varhaisnuorten normatiiviseen kehitykseen ei kuulu kumppanin genitaalinen kiihottaminen, suuseksi tai yhdyntä. Nuoren kehitys on tässä vaiheessa vielä kaikin puolin kesken, ja varsinkin psyyke on erityisen haavoittuvainen, ja siksi olisikin tärkeää, että nuori etenisi omaan tahtiinsa turvallisesti kokemassaan tilanteessa omasta tahdostaan. Keskeneräisen kehityksen myötä, myös riskit ei-toivottuista raskauksista ja taudeista ovat erityisen suuret. Tämän takia nuoren seurustelusuhteiden tulisi olla nuoren kehitystasoa palvelevia. Varhaisten yhdyntöjen aloittaminen saattaa usein johtua jostain muusta syystä kuin nuorten seksuaalisesta halusta tai tarpeesta. Kyseessä voi olla esimerkiksi nuoren keino hakea lohtua ja läheisyyttä.

Varhaisessa puberteetissa nuoren biologiset muutokset tapahtuvat liian aikaisin, eikä nuori ehdi psyykkisesti sopeutua niihin. Varhainen puberteetti on myös yhteydessä aikaisempaan ja aktiivisempaan seksuaaliseen käyttäytymiseen, suurempaan yhdyntäkumppanien määrään ja muuhun riskejä ottavaan seksuaalikäyttäytymiseen. Näiden lisäksi kehitykselle vahingollista on myös lapsuudessa tapahtunut hyväksikäyttö. Kaikki edellä mainitut johtavat seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen, joka puolestaan voi johtaa fyysisiin vahinkoihin, kuten sukupuolitauteihin tai ei-toivottuihin raskauksiin, sekä psyykkisiin vahinkoihin, kuten mielenterveyden häiriöihin ja syrjäytymiseen. (Lääkärilehti, 2015)

6 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuvaileva kirjallisuuskatsauksemme kartoitti laajasti, miten yläkouluikäisen seksuaalisuus kehittyy. Nuoren seksuaalisuus kehittyy yksilöllisesti ja osa-alueittain yhteisön normien ohjaamana. Kirjallisuuskatsaukseemme valikoituneesta aineistosta kävi myös ilmi, että yläkouluikäisen nuoren normatiiviseen seksuaalisuuden kehittymiseen on yhteydessä sosiaaliset tekijät, sekä yksilölliset kokemukset. Aineistostamme saimme myös tietoa normatiivisen kehityksen riskitekijöistä. Selvitimme myös median ja pornon vaikutuksista yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehitykseen.

Yksilöllisellä kehitymisellä tarkoitamme identiteetin ja seksuaali-identiteetin muodostumista. Myös minäkäsityksen muodostaminen on osa seksuaalisuuden kehittymistä. Minäkäsitykseen kuuluu seksuaalisuuden liittäminen omaan kehoon. Samalla pohditaan ja laaditaan käsityksiä ja tulkintoja siitä, mitä seksuaalisuus ja seksuaalinen toiminta on, sekä miten se näkyy. Tähän koko prosessiin vaikuttaa merkittävästi lähipiiri ja siinä vallitsevat normit. Sosiaalisilla tekijöillä on suuri merkitys nuoren seksuaalisuuden kehitykselle. Nuori omaksuu paljon piirteitä lähipiiriltään, kuten perheeltä ja ystäviltä sekä hakee heistä samaistumispintaa ja mallia. Jos nuori ei löydä lähipiiristään samastumispintaa, hän yrittää etsiä sitä kaveripiiristään. Kuitenkin kaveripiireissäkään voi olla vaikea puhua seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Erityisesti perheellä on suuri merkitys nuoren seksuaalisuudelle. Nuoren suhde vanhempiinsa, sekä esimerkiksi perheen uskonnollisuus vaikuttavat siihen, mitä nuori ajattelee seksuaalisuudesta ja seksistä. Yhteisön tuella on myös nuoren kehityksen kannalta suuri merkitys, sillä tukemalla nuoria, he kokivat olevansa varmempia omasta seksuaalisuudestaan ja seksuaali-identiteetistään. Tuen tunne, tarjoaa nuorelle turvallisen mahdollisuuden tutkia omaa seksuaalisuuttaan, ja muita murrosiässä tapahtuvia muutoksia.

Nuoret muodostavat käsitystä omasta seksuaalisuudestaan usein erilaisten fantasioiden ja itsensä tutkimisen kautta. Uteliaisuus onkin luonnollinen osa seksuaalisuuden kehittymistä. Fantasiat ja itsetyytytys voivat jo itsestäänkin olla nuorelle hyvin hämmentäviä asioita. Jos kuitenkin normit ja yleinen vallitseva suhtautuminen eroaa kovasti nuoren seksuaalisuudesta, siitä voi seurata ristiriitoja ja pahimmillaan jopa syyllisyyttä. Tärkeimpiä nuoren seksuaalisuuden kehittymiseen yhteydessä olevia tekijöitä, olivatkin muun muassa häpeän tunne, hallinnan tunne, sekä nuoren itsevarmuus. Häpeän tunne on kuitenkin usein lähtöisin yhteisön tai nuoren lähipiirin asettamista oletuksista, jotka vaikuttavat nuoren seksuaalisuuteen negatiivisesti. Lähipiirin tulisikin osata asettaa nuorelle rajat, ja osata keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista nuoren kanssa luomatta hänelle

häpeällistä tunnetta. Usein nuorten kanssa keskustellessa seksuaalisuudesta, keskustelun sävy on negatiivisesti painottunut, ja esimerkiksi seksiin liitetään vain negatiivisia asioita, kuten seksitaudit tai vahinkoraskaudet. Vanhempien tai muiden lähipiiriläisten tulisikin rohkaista nuorta terveeseen vastuunottoon ja päätöksentekoon, sillä näistä on hyötyä myös seksuaalisissa tilanteissa. Nuorelle tulisi myös kertoa faktatietoa seksistä, mutta pyrkiä pitämään keskustelu mahdollisimman avoimena, ja kannustaa nuorta tulemaan aikuisen puheille seksuaalisasioissa.

Seksuaalisuuden osa-alueittainen kehitys pitää sisällään nuoren fyysisen kehityksen sekä seksuaalisuuden kehityksen asteittaisuuden ja keston. Kirjallisuuskatsauksessamme selvisi nuoren fyysisen kehityksen ja valmiuden etenevän nopeammin, kuin esimerkiksi sosiaalisen ja emotionaalisen valmiuden intiimielämän aloittamista varten. Toisaalta fyysisen kehitys mahdollistaa seksuaalisuuden kehittymisen ja murrosiän muutokset, jotka sysäävät kehityksen kunnolla käyntiin. Seksuaalisuus kehittyy kuitenkin pikkuhiljaa asteittain. Seksuaalisuuden kehittyminen tulisikin nähdä prosessina, kuten muutkin kehitysvaiheet. Tärkeää olisi, että kehitys tapahtuu omaan tahtiin, ilman ulkopuolista painetta, jotta muutkin kehitykselliset prosessit, kuten moraali ja identiteetti, olisivat samassa vaiheessa. Seksuaalisuus kehittyy läpi elämänkaaren, vauvasta vaariin. Kuitenkin puberteetin myötä kehossa ja identiteetissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat merkittävästi seksuaalisuuden kehittymiseen ja aikuisuuden seksuaalisuuteen.

Kirjallisuuskatsauksessamme löysimme aineistoa myös seksuaalisuuden normatiivisen kehityksen riskitekijöistä. Näitä olivat muun muassa seksuaalinen hyväksikäyttö, varhainen puberteetti ja kehitystason yli harppominen. Kaikki edellä mainitut altistavat esimerkiksi seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle, joka puolestaan oli yhteydessä seksitauteihin ja ei-toivottuihin raskauksiin.

Sosiaalisen median käytön yleistymisen myötä, nuoret ovat alkaneet käyttää internettiä tietolähteenä myös seksuaalisasioissa. Internet voi kuitenkin luoda nuorille epärealistisia kuvia seksuaalisuudesta ja seksistä. Media luo nuorille myös painetta esittäen olevansa seksuaalisesti paljon kokeempia ja osaavampia. Internetin yleistymisen myötä, seksiaiheet materiaalit ovat enemmän esillä, ja läsnä nuorten arkipäivässä. Yläkouluikäisellä identiteetin muodostus on vielä kesken, mutta hänellä on jo siitä huolimatta fyysiset valmiudet aloittaa intiimielämä. Nuoren mieli ei kuitenkaan kehity yhtään nopeampaa kuin aikaisemminkaan. Altistuminen seksuaaliselle sisällölle liian varhaisessa kehitysvaiheessa on kuitenkin yhteydessä muun muassa aikaisempaan yhdyntöjen aloittamiseen, huonoon fyysiseen itsetuntoon ja tyytymättömyyteen omiin seksuaalisiin kokemuksiin. Liian varhain aloitettu intiimielämä puolestaan altistaa nuoren seksuaalisiin tekoihin, jotka eivät

vastaa hänen kehitystasoaan. Tämän myötä nuorella ei vielä ole kaikkia mahdollisuuksia käsitellä seksiä ja seksin harrastamiseen liittyviä asioita ja kokemuksia kunnolla. Tästä voi seurata esimerkiksi ei-toivottuja raskauksia, sukupuolitauteja tai jopa nuoren hyväksikäyttöä.

Aineistomme mukaan, yhä nuoremmat katselevat pornoa. Nuoret omaksuvat pornosta haitallisia asenteita, ja nämä mielikuvat voivat olla haitallisia seksuaalisuuden kehitykselle. Myös pornolla on yhteyksiä seksuaaliseen tyytymättömyyteen, huonoon itsetuntoon. Porno luo myös epärealistisia kuvia seksistä, ja erityisesti tytöt kokivat hämmennystä sen luomista kehonkuvista ja seksuaalisuudesta. Pornon katselemiselle on yhteyksiä myös päihteiden väärinkäyttöön, aggressiiviseen käyttäytymiseen, sekä kielteisiin asenteisiin naisia kohtaan. Kuitenkaan ei ole voitu todistaa täysin syy-seuraus-suhdetta pornon ja näiden asioiden välillä. Vaan edellä mainitut riskitekijät voivat olla seurausta myös monesta muustakin asiasta. Siksi olisikin tärkeää tutkia enemmän pornon yhteyttä seksuaalisuuteen.

Tutkimuksemme tulokset olivat pääpiirteittäin samalla linjalla aiempien aiheeseen liittyvien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi jo teoreettista viitekehystä tehdessämme huomasimme, että lähipiirillä on merkittävä vaikutus nuoren seksuaalisuuteen. Lähipiirin merkitys korostui myös meidän tuloksissamme paljon. Pääosin opinnäytetyömme tulokset myötäilivät jo olemassa olevaa tietoa ja käsitystä nuoren seksuaalisuuden kehittymisestä ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä. Vähemmän puhuttu aihe aiemmissä tutkimuksissa oli nuorten tiedon tarve ja perheen avoimen ilmapiirin tärkeys seksuaalisuuden kannalta, joka nousi tuloksistamme esiin. Suomalaisessa kulttuurissa usein ehkä ajatellaankin, että seksuaalikasvatus on koulun vastuulla, ja olisikin tärkeää korostaa enemmän vanhempien ja muun lähipiirin merkitystä nuoren hyväksyvään seksuaalisuuteen.

POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvailla yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittymistä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä, sekä tarkastella sosiaalisen median ja pornon yhteyttä seksuaalisuuden kehittymiseen. Tavoitteenamme oli lisätä nuorten, heidän vanhempiansa ja koulun henkilökunnan tietoisuutta yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittämisestä. Toteutimme opinnäytetyömme kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Koska opinnäytetyömme toteutettiin osana Kempeleen Kirkonkylän koulun tapahtumapäivää, valitsimme kuvailevan kirjallisuuskatsauksen opinnäytetyömme menetelmäksi. Tällä tavoin saimme kartoitettua monipuolisesti aineistoa koulun toivomista aiheista kyseistä tapahtumapäivää varten.

Kirjallisuuskatsauksemme tuloksien mukaan seksuaalisuus kehitty yksilöllisesti, normien mukaan ja osa-alueittain. Seksuaalisuuden kehitykseen on yhteydessä yksilölliset kokemukset, sosiaaliset tekijät, sekä normatiivisen kehityksen riskitekijät. Lisäksi sisällytimme kirjallisuuskatsauksemme yhteistyökoulun toiveesta median ja pornon vaikutukset nuoren seksuaalisuuden kehittymiseen.

Opinnäytetyössämme selvisi, että yläkouluikäisen seksuaalisuuden kehittyminen sekä siihen yhteydessä olevat tekijät ovat monien asioiden summia. Tulosten perusteella pystyimme toteamaan, että lähipiirillä, sosiaalisilla tekijöillä ja yhteisössä vallitsevilla normeilla on suuri vaikutus nuoren seksuaalisuuteen ja sen kehittymiseen. Myös sosiaalisella asemalla on merkitys seksuaalisuuden kehittämisessä. Aineistossamme käsiteltiin kuitenkin pääosin vain heikommassa sosiaalisessa asemassa olevien nuorten seksuaalisuutta, joten emme voineet tehdä vertailua erilaisten sosiaalisten asemien välillä. Yläkoululaisen identiteetin ja minäkäsityksen muodostus on puberteetin kaikissa myrskyissä valmiiksi vaikeaa, puhumattakaan jos lähipiirissä vallitsevat normit ovat nuoren seksuaalisuutta ja seksuaalista suuntautumista vastaan. Nuoruudessa seksuaalisuuden kanssa vaikeuksia kokevat nuoret kokivat vaikeuksia sen kanssa yhä aikuisuudessakin. Se kertoo, miten suuri vaikutus nuoren seksuaalisuuden kehittämisellä on koko loppuelämän ajan.

Opinnäytetyötä tehdessä aloimme myös pohtimaan, miten seksuaalisuuden normatiivinen kehitys toteutuu nykypäivänä, sillä esimerkiksi sosiaalisella medialla tuntuu olevan suuri vaikutus nuorten

käyttäytymiseen. Nuoret todennäköisesti kohtaavatkin somessa paljon seksiä ja seksuaalista materiaalia. Mietimme myös vaikuttaako normatiivisen kehityksen painottaminen esimerkiksi kouluissa niiden nuorten itsetuntoon ja häpeän tunteeseen seksiin liittyen, jotka ovat tehneet seksuaalisia kokeiluja muita ikätovereitaan aiemmin tai vallitsevan asenteen mukaan "liian nuorena". Lisäksi yleisen käsityksen mukaan lapsuus ja nuoruus ovat muuttuneet siinä määrin, että nuoret monesti saattavat käyttäytyä kypsemmin mitä oikeasti ovat. Nuorten seksuaalikäyttäytymistä voisikin karvoittaa Suomessa enemmän.

Tarkastelimme työssämme pornon vaikutusta nuoren seksuaalisuuden kehitykseen. Löysimme kuitenkin vain yhden oikeasta näkökulmasta aihetta käsittelevän aineiston. Kyseinen aineisto käsittelee pornon katselun negatiivisia vaikutuksia nuoreen. Koska kyseisestä aiheesta löytyi vain yksi hyväksytty aineisto, emme pidä tulostamme pornon merkityksestä täysin luotettavana. Raporttia viimeistellesämme julkaistiin uusi Sanna Spišákin kirjoittama väitöskirja, jossa esitettiin suomalaisten nuorten osaavan suhtautua kriittisesti nettipornoon sekä ymmärtävän eron pornon ja oikean seksin välillä. Nuoria hämmentääkin pornoa enemmän aikuisten tuomitseva ja riskeistä varoiteleva tapa puhua pornosta. Spišákin mukaan olisikin hyvä tavoitella asennemuutosta, jotta seksiä ei mielletäisi häpeällisenä ja sopimattomana nuorille. Asennemuutoksen myötä keskustelu olisi avoimempaa ja helpompaa. (Spišák S. 2019). Lisäksi löysimme myös aineistoja, jossa tuettiin samankaltaista asennemuutosta seksistä puhumisen suhteen, esimerkiksi välttämällä seksin negatiivisilla seurauksilla kuten sukupuolitaudeilla pelottelemista.

6.2 Luotettavuus ja eettisyys

Kirjallisuuskatsauksessamme pyrimme kuvailemaan katsauksen eri vaiheet mahdollisimman tarkasti ja täten lisäämään työmme luotettavuutta. Suunnittelimme ja aikataulutimme katsauksemme tarkasti, joka myös lisää työmme luotettavuutta. Kirjallisuuskatsauksessamme käyttämämme lähteet merkittiin oikeaoppisesti ja ne voitiin tarvittaessa jäljittää. (Arene ry. Viitattu 10.12.2018.) Mutta vaikka kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa usein käytetään alkuperäisen materiaalin laadun arviointia, se ei yleensä ota kantaa materiaalin luotettavuuteen (Stolt, Axelin, Suhonen 2016, 9). Kirjallisuuskatsauksessamme käyttämämme aineistojen tuli kuitenkin täyttää sisäänotto- ja poissulkukriteerit, ja tekemämme aineistohaut tuli pystyä toistamaan. Rajaamalla aineistojen julkaisuvuodet vuosiin 2004-2019 sisäänottokriteereissä saimme ajantasaista ja luotettavampaa tietoa. Lisäksi

asetimme kriteereihin rajaukset aineistojen tyypeistä. Hyväksymällä vain tutkimukset, tieteelliset artikkelit, väitöskirjat, teoreettiset mallit tai asiantuntijan kirjoittamat tekstit, varmistimme analysoitavan tiedon luotettavuuden ja pätevyyden.

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuuteen vaikuttivat myös aineiston analysointimenetelmän sopivuus ja valinnan perustelu (Stolt, Axelin, Suhonen 2016, 81). Luotettavuutta voi heikentää myös tutkimustulosten mahdollinen liian suppea katsastelu, ja se että tekijöitä katsauksessamme on vain kaksi, joten tuloksia tarkasteltiin vain kahden ihmisen näkökulmasta (Kangasniemi, Utriainen, Pietilä, Jääskeläinen, Ahonen, Liikanen, 2013, 298). Koska toteutimme työmme kirjallisuuskatsauksena emme tarvinneet tutkimuslupaa. Kirjallisuuskatsauksemme tiedonhankinta-, tutkimus-, sekä arviointimenetelmät tuli olla toteutettu eettisesti ja tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti. (TENK. Viitattu 6.2.2019.)

Tutkimuseettisen Neuvottelukunnan (TENK) mukaan, tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyviin tieteellisiin käytänteisiin kuuluu muun muassa muiden tutkijoiden kunnioittaminen ja heidän töidensä oikeaoppinen viittaaminen. Kirjallisuuskatsauksessamme pyrimme noudattamaan hyviä tieteellisiä käytänteitä. Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahinkojen välttäminen ja yksityisyyden ja tietosuojan kunnioittaminen toteutuvat työssämme, sillä toteutamme työn kirjallisuuskatsauksena ja tutkimuksemme ei kohdistu yksityishenkilöihin. (TENK 2009. Viitattu 10.12.2018.) Eettiset periaatteet toteutuivat työssämme, sillä pyrimme valitsemaan aineistoiksi vain tutkimuksia ja artikkeleita, jotka ovat noudattaneet edellä mainittuja periaatteita. Kangasniemen ym. mukaan tutkimuskysymyksiä muotoillessa tulee välttää subjektiivisuutta, jotta asettelu ei vaikuta aineiston valinnan eettisyyteen. Tutkimuskysymyksiä muotoillessa pyrimme tähän.

6.3 Jatkokehitysideat

Koska työmme toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, se ei paneudu syvemmin johonkin tiettyyn aiheeseen, vaan on enemmänkin vain pintaraapaisu aiheitamme käsittelevistä tutkimuksista. Nuorten seksuaalisuuden kehittymiseen on yhteydessä kuitenkin todella laaja kirjo eri teki-

jöitä, joten jotta pystyttäisiin selvittämään esimerkiksi, onko jollain toisella tekijällä suurempi merkitys kuin toisella, tulisi tutkimus toteuttaa vaikkapa eri tutkimusmuotona. Huomasimme myös aineistoa läpi käydessämme, että suurin osa tutkimuksista eivät olleet suomalaisia. Tarvetta kartoittaa myös suomalaisten nuorten seksuaalisuuteen yhteydessä olevia tekijöitä olisi, sillä esimerkiksi uskonnollisuus vaikuttaa varmasti eri tavalla Suomessa, kuin vaikka Pohjois-Amerikassa.

Käsittelimme työssämme myös median vaikutusta nuoren seksuaalisuuden kehittymiseen. Yhteistyökoulu toivoi, että ottaisimme huomioon sosiaalisen median mahdolliset vaikutukset nuoren seksuaalisuuden kehitykseen. Huomasimme aineiston hakua tehdessämme kuitenkin, että tutkimuksia sosiaalisesta mediasta oli hyvin niukasti. Sen takia aineistomme mediasta käsittelee pääasiassa internettiä ja viihdeteollisuutta, jotka eivät vastaa niinkään sosiaalista mediaa, vaan mediaa ylipäänsä. Tämän takia opinnäytetyömme näkökulma aiheesta ei välttämättä kohtaa nykypäivää, jossa nuoret käyttävät päivittäin eri sosiaalisen median sovelluksia. Tässä olisikin hyvä jatkotutkimusaihe spesifisti sosiaalisen median vaikutuksesta nuoren seksuaalisuuteen. Aihe on erittäin ajankohtainen ja aihetta käsitteleville tutkimuksille olisi varmasti tarvetta.

Nykyään seksuaalikasvatusta ja -valistusta on kouluissa ensimmäisen kerran kuudennella luokalla biologian tunnilla, mutta vain lisääntymiselinten kannalta. Varsinaista seksuaalivalistusta on vasta yläkoulussa kahdeksannella luokalla, jolloin osa jo voi olla seksuaalisesti aktiivisia. Aiemmin annettulla seksuaalikasvatuksella ja -valistuksella voisi olla enemmän hyötyä, jotta nuoretkin saisivat tietoa seksuaalisuuden kehittymisestä ja sen eri vaiheista. Erityisesti korostaen intiimielämän aloittamista, kun siihen ei ole vielä oikeasti valmis. Tässä korostuu taas tarve kunnolliselle kartoitukselle suomalaisten nuorten seksuaalikäyttäytymisestä, jotta seksuaalikasvatus ja -valistus suunnattaisiin oikeassa kehitysvaiheessa oleville nuorille.

Pohdimme jo aiemmin perheen roolia nuoren seksuaalisuuden kehittämisessä. Suomessa vallitsee mielestämme edelleen ajatus siitä, että seksuaalikasvatus ja -valistus on pitkälti koulujen vastuulla. Vanhemmille tulisikin mielestämme korostaa enemmän kuinka suuri merkitys heillä on nuoren kehitykseen ja neuvoa heitä, kuinka pitää mahdollisimman avoin ja luottamuksellinen suhde nuoren kanssa, koskien seksuaaliasioita.

Käytännön työelämässä kirjallisuuskatsaustamme voisi hyödyntää esimerkiksi tiedonlähteenä. Työstämme saisi hyvän lähteen vaikkapa nuorten seksuaalikasvatukseen. Huolimatta siitä, että olemme vasta päässet raapaisemaan pintaa, kuitenkin kokosimme luotettavista lähteistä paljon

olennaista ja tärkeää tietoa seksuaalisuuden kehittymisen kannalta. Lisäksi pohdimme kriittisesti tulostemme paikkaansa pitävyyttä ja pohdinnoistamme voisikin saada kipinää johonkin muuhun tutkimukseen.

6.4 Oma oppimisprosessi

Opinnäytetyömme tekoprosessin aikana opimme paljon. Erityisesti tutkimustyön eri vaiheet ja käytännöt tulivat tutuimmiksi. Vaikka olemme opintojaksoilla opiskelleet kirjallisuuskatsauksesta ja sen tekemisestä, oli teko meille kuitenkin melko vierasta, ja siksikin työmme oli hyvä oppimiskokemus aiheesta. Tieteellisen kirjoittamisen taitomme kehittyivät koko työn ajan, ja tieteellinen sanasto on tullut paljon tutummaksi. Tiedonhaku ja luotettavien aineistojen haku oli kummallekin meille uutta, mutta muutaman yrityksen ja analyytikon luona vierailun jälkeen saimmekin ihan hyviä hakutuloksia ja aineistoja. Opinnäytetyöprosessin jälkeen uskoisimme, että osaamme suhtautua kriittisemmin ja enemmän arvioiden erilaisiin lähteisiin ja tietoihin.

Myös projektityön moninaisuus selkiytyi meille, sillä aloitimme työmme teon osana Kempele-projektia. Erityisesti kommunikointi toisten projektin jäsenten kesken nousi tärkeään rooliin opinnäytetyömme alkuvaiheilla. Itse tapahtumapäiväkin koululla oli erityisen opettava tilanne. Emme olleet ennen vetäneet mitään koulutustilaisuutta tai opetushetkeä, joten sekin oli uusi kokemus.

Omat käsityksemme seksuaalisuuteen yhteydessä olevista tekijöistä ovat syventyneet prosessin aikana ja koemme, että tietoa aiheesta meillä on nyt enemmän kuin työn alussa. Seksuaalisuuden kehittymistä ja siihen yhteydessä olevien tekijöiden pohtimisen myötä, olemme vielä entisestään ymmärtäneet, miten kokonaisvaltainen asia seksuaalisuus on terveydenkin kannalta. Nuorena koettut asiat ja omat asenteet vaikuttavat yhä aikuisuudessakin. Työn aikana myös kiinnostuksemme seksuaalisuuteen ja siihen liittyviin aiheisiin on kasvanut entisestään. Lisäksi koemme, että olemme yhä intoutuneempia tulevaan ammattiimme kättilöinä ja ottamaan seksuaalisuuden ja siihen liittyvät asiat rohkeasti esiin kaiken ikäisten kanssa.

LÄHTEET

Arene ry Ammattikorkeakoulujen rehtori neuvosto. Opinnäytetyöprosessin eettiset suositukset – muistilistat opiskelijalle ja ohjaajalle. Viitattu 8.12.2018.

http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene-opinnaytetyoprosessin-eettiset-suositukset_muistilistat-opiskelijalle-ja-ohjaajalle.pdf?_t=1526903222

Aveyard, H., Payne, S. & Preston, N. 2016. A post-graduate's guide to doing a literature review in health and social care. Berkshire, England: Open University Press.

Bildjuschkin, K. 2016. Terveystiedon opettajien ja oppilashuollon käsityksiä seksuaalisuudesta, sen kohtaamisesta ja seksuaaliterveyden opettamisesta peruskoulussa- Kumita tutkimus. Viitattu 8.12.2018,

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131626/URN_ISBN_978-952-302-804-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bildjuschkin K. & Ruuhilahti S. 2010a. Puhutaan seksuaalisuudesta. Ammatillisia kohtaamisia sosiaali- ja hoitotyössä. Tallinna: Kotimaa/Kirjapaja.

Bildjuschkin K. & Ruuhilahti S. 2010b. SELKEE! Turku: Turun kaupunki.

Bleakley, A., Hennessy, M., Fishbein, M. & Jordan, A. 2009.

How Sources of Sexual Information Relate to Adolescents' Beliefs about Sex. American Journal of Health Behaviour, Jan2009, 37-48. Viitattu 5.3.2019,

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2860278/>

Cacciatore R. & Korteniemi-Poikela E. 2010 Portaita pitkin. Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Opas vanhemmille. Helsinki: WSOY

Doornwaard, S., Bickham, D., Rich, M., Vanwesenbeeck, I., van den Eijnden, R. & ter Bogt, T. 2014. Sex-Related Online Behaviors and Adolescents' Body and Sexual Self-Perceptions. Pediatrics December 2014, 134 (6) 1103-1110.

<https://doi.org/10.1542/peds.2014-0592>

Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. 2016. Suomessa asuvien 13-29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. Viitattu 22.11.2018, <https://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/>

Eastman, K., Corona, R., Ryan, G., Warsofsky, A. & Shuster, M. 2005. Worksite-based parenting programs to promote healthy adolescent sexual development: a qualitative study of feasibility and potential content. *Perspectives on sexual and reproductive health* Jun2005, 62-69. Viitattu 9.3.2019,

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=106548447&site=ehost-live>

Hallberg, J. 2014. Adolescents in a Digital Everyday Environment. Viitattu: 3.4.2019,

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36676/3/gupea_2077_36676_3.pdf

Halme, N., Hedman, L., Ikonen, R., Kivimäki & Rajala R. 2018. Lasten ja nuorten hyvinvointi 2017. Kouluterveyskyselyn tuloksia. THL. Viitattu 22.11.2018, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-115-7>

Halpern, C. 2010. Reframing research on adolescent sexuality: healthy sexual development as part of the life course. *Perspectives on sexual and reproductive health* 1.3.2010, 6-7. Viitattu: 10.4.2019,

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1363/4200610>

Hintikka, K. 2008. Sosiaalinen media. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 22.11.2018,

<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media>

Janhonen S. & Nikkonen M. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Pietilä, A., Jääskeläinen, P., Ahonen, S. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291–301. Viitattu 28.8.2019,

<http://elektra.helsinki.fi/se/h/0786-5686/25/4/kuvailev.pdf>

Kolari, T. 2007. Nuorten kokemuksia kouluterveydenhoitajan toteuttamasta seksuaalikasvatuksesta. Tampereen Yliopisto, Pro gradu –tutkielma. Viitattu 10.12.2018,
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-16525>

Kuortti, M. 2012. Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja –kulttuuri, arvot, riskit ja valinnat. Viitattu: 14.1.2019,

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66913/978-951-44-8806-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

McLeod, S. Simply Psychology. Psychology Stages. 2019. Viitattu 3.9.2019,
<https://www.simplypsychology.org/psychosexual.html>

MLL. 2018. 12-15-vuotiaan seksuaalinen kehitys. Viitattu 27.11.2018,
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-seksuaalinen-kehitys/>

MLL. 2018. 12-15-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. Viitattu 28.11.2018,
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>

Rinkinen, T., Miettinen, A., Halonen, M. & Apter, D. 2012. Tyttöjen tunnekokemuksia ja mielipiteitä pornografiasta: hämmennystä, mielihyvää vai inhoa? Viitattu 22.1.2019,
<http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2012/3/tyttojen.pdf>

Ryttyläinen, K & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus Hoitotyössä. Helsinki: Edita.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasan yliopisto. Viitattu: 15.11.2018,
https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Savioja, H., Sumia, M. & Kaltiala-Heino, R. 2015. Seksuaalikokemukset ja mielenterveys nuoruusiässä. Lääkärilehti 6.12.2015, 309-314.

<https://www-laakarilehti-fi.ezp.oamk.fi:2047/tieteessa/katsausartikkeli/seksuaalikokemukset-ja-mielenterveys-nuoruusiassa/>

Shoveller, J., Johnson, J., Langille, D. & Mitchell, T. 2004. Socio-cultural influences on young people's sexual development. *Social Science & Medicine* 8. 2004, 473-487.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=106603422&site=ehost-live>

Stevens, R., Gilliard-Matthews, S., Dunaev, J., Todhunter-Reid, A., Brawner, B. & Stewart, J. 2017. Social Media Use and Sexual Risk Reduction Behavior Among Minority Youth: Seeking Safe Sex Information. *Nursing Research*, 66(5): 368–377, September/October 2017. Viitattu: 7.3.2019,

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5661993/>

Stolt M., Axelin A. & Suhonen R. 2016 Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print

Spišák, S. 2016. Hyvä tietää pornosta. Viitattu 6.12.2018.

<https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/seksuaalisuus/hyva-tietaa-pornosta>

Spišák, S. 2019. Porn and norms: pornography and normative notions of gender, love, sex, and relationships in the sexual narratives of Finns on their adolescent experiences. Viitattu: 14.12.2018,

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148450/Anna-lesB498Spi%c5%a1%c3%a1k.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

TAMK. 2013. Lasten seksuaaliterveys. Digma. Viitattu 3.9.2019,

<https://moodle.amk.fi/mod/page/view.php?id=935>

TENK. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Viitattu 10.12.2018,

<https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

TENK. Hyvä tieteellinen käytäntö HTK. Viitattu 6.1.2019,

<https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Thornton, S. Sigmund Freud 1856-1939. IEP. Viitattu 3.9.2019,
<https://www.iep.utm.edu/freud/#H4>

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Väestöliitto. Seksuaalisuus. Viitattu 28.11.2018,
<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/>

Väestöliitto. 2012. Mitä pojat todella haluavat tietää seksistä. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D55/2012. Viitattu 10.12.2018,
https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7bd08400512175f578c114c6c163f4c2/1579264313/application/pdf/3335068/PoikaS-raportti_web.pdf

Väestöliitto. 2014. PoikaS kasvattajan opas. Viitattu 9.11.2019,
http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/b116a9783e5fb144dd0427ecced0ffe9/1579260033/application/pdf/3138621/PoikaS%20Kasvattajan%20opas_web.pdf

WHO. 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Viitattu 28.11.2018,
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Ybarra, M. & Mitchell, K. 2014. "Sexting" and Its Relation to Sexual Activity and Sexual Risk Behavior in a National Survey of Adolescents. *Journal of Adolescent Health*. 12.2014, 757-764.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.07.012>

Salokorpi, J. 4.6.2013. "Pornon katselu ei ole lasten vastuulla" - Jo alakoululaiset tuijottavat pornoa. YLE. Viitattu 5.11.2019,
<https://yle.fi/uutiset/3-6672508>

Tekijät	Julkaisun nimi	Julkaisupaikka ja -vuosi
Bildjuschkin, K.	Terveystiedon opettajien ja oppilashuollon käsitteitä seksuaalisuudesta, sen kohtaamisesta ja seksuaaliterveyden opettamisesta peruskoulussa- Kumita tutkimus	2016
Bleakley, A., Hennessey, M., Fishbein, M. & Jordan, A.	How Sources of Sexual Information Relate to Adolescents' Beliefs about Sex	American Journal of Health Behaviour, Jan2009, 37-48.
Doornwaard, S., Bickham, D., Rich, M., Vanwesenbeeck, I., van den Eijnden, R. & ter Bogt, T.	Sex-Related Online Behaviors and Adolescents' Body and Sexual Self-Perceptions	Pediatrics December 2014, 134 (6) 1103-1110
Eastman, K., Corona, R., Ryan, G., Warsofsky, A. & Shuster, M.	Worksite-based parenting programs to promote healthy adolescent sexual development: a qualitative study of feasibility and potential content	Perspectives on sexual and reproductive health Jun2005, 62-69
Hallberg, J.	Adolescents in a Digital Everyday Environment	2014
Halpern, C.	Reframing research on adolescent sexuality: healthy sexual development as part of the life course	Perspectives on sexual and reproductive health 1.3.2010, 6-7
Kuortti, M.	Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja -kulttuuri, arvot, riskit ja valinnat	2012
Rinkinen, T., Miittinen, A., Halonen, M. & Apter, D.	Tyttöjen tunnekokemuksia ja mielipiteitä pornografiasta: hämmennystä, mielihyvää vai inhoa?	2012
Ryttyläinen, K & Valkama, S.	Seksuaalisuus Hoitotyössä	Helsinki: Edita. 2010

Savioja, H., Sumia, M. & Kaltiala-Heino, R.	Seksuaalikokemukset ja mielenterveys nuoruuksiässä	Lääkärilehti 6.12.2015, 309-314
Shoveller, J., Johnson, J., Langille, D. & Mitchell, T.	Socio-cultural influences on young people's sexual development	Social Science & Medicine 8. 2004, 473-487.
Stevens, R., <u>Gilliard-Matthews</u> , S., Dunaev, J., Todhunter-Reid, A., Brawner, B. & Stewart, J.	Social Media Use and Sexual Risk Reduction Behavior Among Minority Youth: Seeking Safe Sex Information	Nursing Research, 66(5): 368–377, September/October 2017
Väestöliitto	PoikaS kasvattajan opas	2014
Ybarra, M. & Mitchell, K.	“Sexting” and Its Relation to Sexual Activity and Sexual Risk Behavior in a National Survey of Adolescents	Journal of Adolescent Health. 12.2014, 757-764

TUTKIMUSKYSYMYS 1: MITEN SEKSUAALISUUS KEHITTYY

<p>nuori alkaa muodostaa kuvaa aikuisuuden seksuaalisuudesta ja hakee ymmärrystä sille, mitä seksuaalisuus on asenteena, käyttäytymisenä, toimintana ja tunteena</p> <p>Kehittyvä identiteetti hakee samaistumispintoja kaikkialta, puuttuminen lähipiiristä johtaa tarpeeseen löytää niitä muualta</p> <p>Säikähdys omasta sukupuolisesta suuntautumisesta, otta- maan etäisyyttä kavereistaan ja tällöin hän saattaa menettää omaa seksuaali-identiteettiään.</p> <p>Nuoruuden kehitysvaiheen tavoitteena selkiyttää oma sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti</p>	Identiteetti	YKSILÖLLINEN KEHITYS
<p>Nuori kokee seksuaalisuuden eroottisena omakohtaisena tunteena ajatuksissaan, mielikuvissaan ja fantasioissaan.</p> <p>Seksuaalisuuteen liittyvä lataus on uudella tavalla kiihottava, hämmentävä ja kiinnostava sekä toisaalta ahdistava ja kauhistuttava. Sooloseksi ja siihen liittyvät fantasiat toimivat kokemuksen lähteinä</p> <p>kokemukset siitä, mikä on sallittua ja nautinnollista tai ahdistavaa ja kiellettyä vaikuttavat suhtautumiseemme seksuaalisuuteen ja sukupuolisuuteen. Kukin kokee eri tavoin, eikä yhtä oikeaa tapaa ole</p> <p>curious behavior is reflective of typical <u>sexual development</u> during adolescence</p>	Nuoren kokemukset	YKSILÖLLINEN KEHITYS
<p>15-17-vuotias nuori on alkanut sopeutua muuttuneeseen kehonkuvaansa.</p> <p>nuori liittyy seksuaalisuuden omaan kehoonsa ja seksuaalisuus saa eroottisen latauksen</p> <p>täydelliset esikuvat aiheuttavat paineita minäkuvan kehitykselle. hauraiden nuorten on ajateltu olevan erityisen alttiita median luomille kuville.</p>	Minäkäsitys	YKSILÖLLINEN KEHITYS

<p>Tyttöjen kanssa “hengailu” ja mahdollinen romanttinen huomionsa kohottaa poikien itsetuntoa ja tuottaa suurta tyydytystä. Se todentaa heidän kelpoisuutensa miehenä.</p>		
<p>Erityisesti hämmennystä aiheuttaa tilanne, jossa nuori kokee valtaväestön normien tuntuvan vierailta ja ei-tavoiteltavilta</p> <p>Homoeroottiset tunteet. kokeilemaan kaikenlaista, mikä myöhemmin herättää syyllisyyttä tai jopa epäilyä poikkeavuudesta.</p> <p>attempt to situate their emergent sexual behaviour patterns within community, family, peer, and broader social contexts</p> <p>A major part of coping with sexual development is to learn how to deal with the upsurge of sexual feelings in a socially acceptable, satisfying, healthy and non-exploitative way.</p>	<p>NORMIT</p>	
<p>Yhdyntä, suuseksi tai kumppanin genitaalinen kiihottaminen eivät kuulu lasten ja varhaisnuorten (13-15-vuotiaiden) normaatiiviseen kehitykseen.</p> <p>seksuaalinen toiminta, joka on ikään ja kehitystasoon nähden poikkeuksellista, saattaa olla luonteeltaan seksuaalista riskikäyttäytymistä tai lapsen seksuaalista riistoa</p> <p>Nuori saattaa aloittaa yhdynnät muusta syystä kuin seksuaalisesta halustaan ja tarpeestaan</p> <p>Intiimielämän aloittaminen voi olla keino etsiä lohtua ja läheisyyttä</p> <p>seurustelusuhteiden tulee olla luonteeltaan ja toteutumistavaltaan nuoren kehitystasoa palvelevia. Ongelmia syntyy, jos nuori sitoutuu sellaisiin seurustelukäyttäytymisen muotoihin, jotka eivät vastaa hänen omaa kehitystasoaan ja kehityksellisiä tarpeitaan.</p>	<p>KEHITYSTÄ HÄIRITSEVÄT TEKIJÄT</p>	
<p>Fyysinen kehitys nopeammin kuin emotionaaliset ja sosiaaliset valmiudet intiimielämään.</p> <p>Puberteetti mahdollistaa kehityksen kohti aikuisen seksuaalisutta</p>	<p>Fyysinen kehitys</p>	<p>KEHITYKSEN OSA-ALUEET</p>

<p>järjen, tunteen ja biologian tasolla tapahtuva kehitys.</p> <p>seksuaalisuus kehittyy asteittain aikuismaiseen suuntaan.</p> <p>eroottiset teot etenevät asteittain kohti aikuisen genitaalista seksuaalisuutta.</p> <p>sexuality as a developmental process that intersects with other facets of developmental change (e.g., identity, moral development and interpersonal skills) development, is the product of multiple types or levels of interacting factors (e.g., biological, psychosocial and cultural contextual factors) that may have bi-directional influences.</p>	<p>Asteittaisuus</p>	<p>KEHITYKSEN OSA-ALUEET</p>
<p>Seksuaalisuus kehittyy sikiökaudelta alkaen</p> <p>Seksuaalisuus kehittyy kautta elämänkaaren</p> <p>sexuality does not make its first appearance at puberty.</p> <p>seksuaalisen kehityksen osa-alueet etenevät eri tahdissa.</p> <p>kehitys suuri ja hämmentäväkin tapahtuma, sen äärellä viipyily nuoren tiedon ja reflektion tarpeen mukaan, välttämättömyyttä</p>	<p>Kehityksen kesto</p>	<p>KEHITYKSEN OSA-ALUEET</p>

TUTKIMUSKYSYMYS 2: MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT SEKSUAALISUUDEN KEHITTYMISEEN

<p>vahingollista tulla vedetyksi toisen osapuolen tarpeita tyydyttävään seksuaaliseen toimintaan, kun omat tarpeet ovat varhaisemmilla seksuaalisuuden portailla.</p> <p>Koska nuoren kehitys on vielä kesken, fyysiset ja psyykkiset haitat raskauksista ja taudeista ovat todennäköisesti erityisen suuret.</p> <p>Nuoren psyyke on erityisen haavoittuvainen, ja siksi olisikin tärkeää, että nuoren ensimmäiset intiimikokemukset tapahtuisivat luotettavan ja turvallisen kumppanin kanssa ja nuoren omasta halusta</p> <p>Yhdyntä, suuseksi tai kumppanin genitaalinen kiihottaminen eivät kuulu lasten ja varhaisnuorten (13-15-vuotiaiden) normatiiviseen kehitykseen.</p> <p>Nuori saattaa aloittaa yhdynnät muusta syystä kuin seksuaalisesta halustaan ja tarpeestaan</p> <p>Intiimielämän aloittaminen voi olla keino etsiä lohtua ja läheisyyttä</p> <p>seurustelusuhteiden tulee olla luonteeltaan ja toteutumistavaltaan nuoren kehitystasoa palvelevia. Ongelmia syntyy, jos nuori sitoutuu sellaisiin seurustelukäyttäytymisen muotoihin, jotka eivät vastaa hänen omaa kehitystasoaan ja kehityksellisiä tarpeitaan.</p>	<p>Kehityksen yli harppominen</p>	<p>NORMA-TIIVISEN KEHITYKSEN RISKITEKIJÄT</p>
<p>Varhainen puberteetti liittyy aikaisempaan ja aktiivisempaan seksuaalikäyttäytymiseen, suurempaan yhdyntäkumppanien määrään ja muuhun riskejä ottavaan seksuaalikäyttäytymiseen</p> <p>varhaisen puberteetin biologiset muutokset tapahtuvat liian aikaisin, ennen kuin nuori on kehittänyt psyykkisiä valmiuksia sopeutua niihin.</p>	<p>Varhainen puberteetti</p>	<p>NORMA-TIIVISEN KEHITYKSEN RISKITEKIJÄT</p>

<p>seksuaalista riskikäyttäytymistä ennustavista tekijöistä on lapsuudessa tapahtunut hyväksikäyttö</p> <p>Seksuaalinen hyväksikäyttö altistaa seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle ja mielenterveyden häiriöille</p> <p>seksuaalinen toiminta, joka on ikään ja kehitystasoon nähden poikkeuksellista, saattaa olla luonteeltaan seksuaalista riskikäyttäytymistä tai lapsen seksuaalista riistoa</p>	<p>Hyväksikäyttö</p>	<p>NORMA-TIIVISEN KEHITYKSEN RISKITEKIJÄT</p>
<p>look to their social contexts for clues about what constitutes acceptable sexual behaviour.</p> <p>felt supported within their social context did not describe struggles with locating themselves as social and sexual beings</p> <p>had relied on their social, family and peer contexts to anchor their sexual experiences.</p>	<p>Sosiaaliset (positiivinen perspektiivi)</p>	<p>SOSIAALISET TEKIJÄT</p>
<p>Parents can play a significant role in promoting healthy sexual development and risk reduction among adolescents,</p> <p>parents can have a strong influence on their adolescents' sexual health and risk behaviors. adolescents whose parents monitor them and who feel positively connected to their parents have an increased likelihood of delaying intercourse. tend to have fewer partners than other adolescents and are more likely to use contraceptives</p> <p>against having sex. it was wrong or tell them not to do it. not to "make the mistake," wait until they were married, negative consequence</p> <p>yhdyntäaktiivisuus ylipäänsä ja riskialtis seksuaalikäyttäytyminen nuoruusiässä erityisesti on yhdistetty negatiivisiin perhetekijöihin</p> <p>sosiaaliset tekijät, kuten vanhemmat ja kaverit, vaikuttavat valintoihin ja käyttäytymiseen.</p> <p>kavereiden ja perheen asenteilla on merkitystä.</p> <p>parental attitudes are among several of individual and contextual influences for adolescents with regards to sexuality</p>	<p>Perhe, ystävät ja yhteisö</p>	<p>SOSIAALISET TEKIJÄT</p>

<p>sexual activity is lower among adolescent girls who perceive their family's attitudes toward sexual activity to be less positive</p> <p>when parents discuss sexual aspects with their teenagers, it seems to lead to healthier sexual behavior</p> <p>the perceived quality of the parent-child relationship plays a significant mediating role between parental factors and adolescents' sexual activity.</p> <p>a possible outcome of absence of parent-child communication regarding sex could be adolescents relying more on peer groups for information about sex and more likely to adapting to norms prevalent within that group rather than those of parents</p> <p>desires to make their parents proud of them had affected their choices regarding sexual behaviour</p> <p>keskimääräistä vanhempana ensimmäisen yhdynnän koke-neilla on hyvä itsetunto, he kokevat kouluympäristönsä turvalliseksi, vanhemmat ovat keskimäärin korkeammin koulutettuja, sosiaalista tukea on ollut riittävästi ja nuorella on tulevaisuudensuunnitelmia, joihin kuuluu korkean tason koulutus</p> <p>communicate with their peers. seeking their peers approval for decisions related to sex. strong fear of peer rejection regarding their sexual status</p> <p>occasionally felt forced to suppress their own beliefs or alter their own behaviour in order to gain the admiration---of their peers.</p> <p>friends who serve as sources of information about sex have a similar influence on self-efficacy and expectancies</p> <p>sexual behaviour is linked with social context and structure</p> <p>attempt to find a sense of place, they searched for "communities" that valued them, regardless of their behaviour, gender, or social standing</p> <p>sosiaaliset tekijät, kuten kaverit, naapurusto ja yhteisö sekä koulu ja terveystieteiden saatavuus, vaikuttavat nuoren seksuaaliseen käyttäytymiseen.</p>		
---	--	--

<p>lower social standing described feeling devalued within the adult society, feelings of alienation and anxiety, trying to understand and contextualize their sexual behaviour. had been made to feel like outsiders. feeling “hated” and “persecuted” by adults. these youth’s struggles to situate their sexual behaviour in context, they tended to recall feeling relegated to powerless, negative, and devalued social positions</p> <p>social standing were often associated with descriptions of “unacceptable” sexual behaviour pattern, felt that their community pre-judged who they were and what they would become.</p> <p>Being placed in less valued social positions as teens tended to exacerbate young people’s difficulties in situating their sexual behaviour</p>	<p>Sosiaalinen asema (negatiivinen perspektiivi)</p>	<p>SOSIAALISET TEKIJÄT</p>
<p>youth that had grown up in religious families had developed rationales and justifications for their engagement in sexual activity. felt shameful or guilty about being sexually active. someone came from the most religious family backgrounds continue to struggle with decisions about how to best amalgamate religious beliefs and sex</p> <p>muutamassa esille tuli tarve rajoittaa opetusta uskonnollisista syistä</p>	<p>Arvot/uskonto</p>	<p>SOSIAALISET TEKIJÄT</p>
<p>two central processes that alienated young people in attempts to come to terms with their sexual behaviour and their social contexts: (1) the pathologizing of sex and (2) the silencing of meaningful discussion about sex. pathologizing and silencing interacted to create a climate of sex-based shame</p> <p>young women had felt torn between their desires to experiment with sex, sexually active was constituted primarily as health and social risks. sex education that avoided discussions created isolating experience</p> <p>particularly females, recalled feeling fear to be ostracized from their community, family and peers due to their “shameful” sexual behaviour</p> <p>who had been sexually active during adolescence felt ashamed and guilty about their engagement in sex</p>	<p>Häpeän tunteet</p>	<p>YKSILÖLLISET KOKEMUKSET</p>

<p>Seksuaaliseen käyttäytymiseen vaikuttaa persoonalliset tekijät, kuten hallinnan tunne, tavoitteet ja arvot</p> <p>seksuaaliseen päätöksentekoon ja riskinottoon vaikuttavia tekijöitä ovat riskin havaitseminen sekä kognitiiviset, kehitykselliset, sosiaaliset, tilanne-, ympäristö- ja tunnetekijät sekä persoonalliset tekijät kuten itsetunto ja hallinnan tunne.</p> <p>Hallinnan tunne nousut tärkeimmäksi seksuaalista käyttäytymistä ennustavaksi tekijäksi</p> <p>Seksuaalinen epäonnistuminen, voivat laukaista pojassa kriisin. Tämä voi tarkoittaa itseinhoa, masennusta, seksuaalisen itsetunnon murtumista tai epäonnistumisen kierrettä vailla ulospääsyä.</p> <p>people who were perceived to have projected high levels of self-esteem (regardless of their sexual behaviour) were much less likely to be judged or labeled negatively</p> <p>learning about responsibility and methods of general decision making is relevant to emergent romantic and sexual choices.</p> <p>past sexual behavior, gender, age, and neighborhood quality all influence future intentions to have sex and sexual risk-reduction behaviors.</p>	<p>Persoonalliset tekijät</p>	<p>YKSILÖLLISET KOKEMUKSET</p>
<p>Tytöt eivät kokeneet median erotisoitumista omalla kohdallaan erityisen merkittävänä eivätkä uskoneet sen vaikuttaneen omaan kehitykseensä tai käyttäytymiseensä, mutta mahdollisesti vaikuttavan muihin nuoriin. Seksin arkipäiväistyminen vapauttanut keskustelua seksistä, mutta herättänyt huolen lasten ja nuorten asemasta nykymaailmassa.</p> <p>Medialla todettu olevan vaikutusta nuorten seksuaaliseen käyttäytymiseen. jättää tiedostamattomia muistijälkiä, voivat aktivoitua ja vaikuttaa asenteisiin ja valintoihin.</p> <p>Media luo paineita esittää olevansa seksuaalisesti kokeempia ja osaavampia,</p>	<p>MEDIA</p>	

<p>exposure to sexual content in the media has been linked to early sexual initiation, risky sexual behavior and sexual victimization, including intimidation and rape.</p> <p>youth who report learning about sex from the Internet demonstrate increased self-efficacy (i.e., belief in one's ability to have sex) and a belief that having sex will lead to positive outcomes.</p> <p>Higher initial levels and/or faster increases in sex-related online behaviors predicted less physical self-esteem (girls' SNS use only), more body surveillance, and less satisfaction with sexual experience.</p> <p>adolescents who engage in such behaviors are at increased risk for developing negative body and sexual self-perceptions.</p> <p>The Internet has become a popular venue for adolescents to learn about, explore, and develop their sexuality.</p> <p>the Internet can provide positive experiences and health information, parents and health professionals have voiced concerns about the influence that sex-related Internet use may have on adolescents' well-being.</p> <p>unrealistic presentations of sex and sexual attractiveness lead adolescents to make upward comparisons, resulting in dissatisfaction with their own bodies or sexual experiences.</p> <p>Using the media and friends as sources of sexual information was associated with beliefs that they could overcome barriers in order to have sex.</p> <p>movies and the internet was associated with an increase in beliefs that engaging in sex would lead to positive outcomes pertaining to self and with an increase in self efficacy about having sex.</p>		
<p>arveltu omaksuvan pornosta asenteita ja käyttäytymistapoja, joita pidetään haitallisina nuoren seksuaalisen minäkuvan kehityksen kannalta.</p> <p>pornon katselun on havaittu olevan yhteydessä seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen ja päihteiden käyttöön, kielteisiin asenteisiin naisia kohtaan sekä aggressiiviseen sukupuoli-käyttäytymiseen</p>	<p>PORNO</p>	

<p>pornon katselu vähensi muun muassa seksuaalista tyytyväisyyttä</p> <p>moni nuori ilmoitti ottaneensa mallia pornosta omaan seksielämäänsä tai käyttäneensä pornoa tietolähteenä</p> <p>pornon katsominen on voinut lisätä epävarmuutta omaa kehoa tai seksuaalisuutta kohtaan.</p> <p>pornon luoma kuva seksistä, kehosta tai seksuaalisuudesta saattaa herättää tytöissä hämmennystä ja epävarmuutta</p> <p>Nuoren ikä, sukupuoli, perheympäristö ja vanhempien antama mediakasvatus voivat vaikuttaa nuoren suhtautumiseen pornografiaan ja sen myötä myös pornon mahdollisiin vaikutuksiin. Lisäksi nuoren omat kielteiset seksuaaliset kokemukset voivat vaikuttaa</p> <p>katselun on havaittu olevan yhteydessä erilaisiin riskikäyttäytymisen muotoihin. on mahdollista, että havaittu yhteys pornon katselun ja riskikäyttäytymisen välillä johtuu yhteisistä taustatekijöistä.</p>		
---	--	--